ION BAIEȘU

NECAZURI ȘI BUCURII

EDITURA TINERETULUI

ION BAIEŞU

NECAZURI ŞI BUCURII

Schițe

- 1956 -

CUPRINS

ÎNSURĂTOARE 3

CATERINA 15

DEZERTORUL 23

GĂINA PORUMBACĂ 33

CARNETUL CEL VECHI 41

NECAZURI ŞI BUCURII 54

ÎNSURĂTOARE

N-a aflat încă nimeni că Pavel s-a însurat. Nici chiar cei mai buni prieteni ai lui. Cum s-au întâmplat oare toate astea? Dar e atât de fericit, încât nici nu mai are vreme să-şi răspundă. Important e că în momentul de față e om însurat, cu nevastă şi cu acte în regulă în buzunar, că a făcut cruce burlăciei pentru totdeauna. Peste o jumătate de oră Viorica, nevastă-sa, (da, da, *nevastă-sa,* nu uitați 1) o să sosească la el cu bagajele. Nevastă-sa... Ciudat! Aşa, dintr-o dată, să-i spui cuiva „nevastă", pentru totdeauna, pentru toată viața, şi să nu te mai desparți de ea niciodată... Şi când te gândeşti că până ieri, până acum două ceasuri, înainte de a merge la sfatul popular, ea era pentru el doar Viorica. Atât. Acum, parcă totul a luat altă înfățişare, alt înțeles. Oamenii care trec pe stradă sunt parcă mai veseli, mai gălăgioşi „vecinul de alături, căruia nu-i auzea glasul zile întregi, acum cântă şi țopăie prin curte cu copilul. Până şi cerul s-a schimbat. Uite, deasupra Parângului norii sun de un cenuşiu amestecat cu violet – aşa cum n-au mai fost niciodată.

Pavel stă întins pe pat, buimăcit de fericire, privind distrat împrejur. În cameră e o sărăcie plăcută, de burlac. Un pat strâmt de fier (cum or să încapă amândoi în el?), o masă plină cu cărți, un geamantan cu rufe şi câțiva păianjeni, care se leagănă, leneşi, spânzurați de tavan. Ar fi putut să-şi facă destule lucruri în casă, dar nu i-a fost aminte de aşa ceva până acum. Viorica n-are nici ea mai mult. Toată zestrea îi încape în două geamantane. Nu-i din vina ei. E orfană, iar cu leafa ei de dactilografă nu-i aşa de uşor să-ți faci o zestre cu trusou elegant, aşa cum se cere unei fete de măritat.

Peste câteva minute trebuie să sosească. O să

ciocănească uşor la uşă. Şi el o să-i deschidă repede, o s-o strângă în braţe fericit.

— „Cetăţene Pavel Gheorghe, de bună voie, etc. consimţi să te căsătoreşti cu Mihai Viorica?" – „Da".

— „Cetăţeană Mihai Viorica, de bună voie…" – „Da".

Da, da, da! Fiecare a spus de trei ori da, răspicat, tare, ca să priceapă şi cetăţeanul de la sfat, care-i cicălea cu alte întrebări, că totul e hotărât. A fost aşa de simplu, caraghios de simplu, ca o glumă nevinovată. Viorica a spus „da", şi de acum înainte va fi a lui. A lui, numai a lui. Acum două săptămâni s-au plimbat prima oară, acum două săptămâni a ţinut-o prima oară de mână, atunci a îndrăznit prima oară să viseze că ea va fi a lui. Dar nu. Nu-i adevărat. Nu de acum două săptămâni, ci de acum doi ani. De doi ani a visat el aceste clipe, de mii de ori a repetat în gând: „Viorica, uite ce e… eu n-am îndrăznit până acum să-ţi spun. Nu ştiu, mi-a fost teamă parcă să stau de vorbă cu tine. Dar tu ai înţeles totul, nu?" – „Da, am înţeles". Răspunsul acesta şoptit, cald, simplu, abia după doi ani a fost rostit. Pavel o vedea în fiecare zi. O întreba ce mai face, de ce e tristă, dar altceva nu i-a spus. Dar nu-i nimic. Mai bine că a fost aşa. Poate că altfel n-ar fi cunoscut bucuria aceasta neînchipuit de mare pe care o trăieşte acum. Pavel a iubit-o, a urmărit-o pe Viorica doi ani de zile. Îşi dădea seama că şi ea aşteaptă înfrigurată, că privirile ei îl cheamă, îl roagă să nu mai tacă. Acum două săptămâni Pavel n-a putut să mai rabde şi când a întâlnit-o pe stradă a prins-o de mână, trăgând-o după el, poate chiar cam brutal, până în parc. S-au aşezat pe o bancă şi el o ţinea strâns de mână, de frică să nu fugă, să nu se întâmple ceva înainte de a apuca să-i spună.

— Viorica, uite ce e… eu n-am îndrăznit până acum… Dar tu ai înţeles totul, nu?

— Da, am înţeles.

Aceasta a fost tot ceea ce e interesant să afle cititorii din conversaţia lor. Important e că peste o jumătate de oră au

plecat pe stradă la braţ, fericiţi, veseli. Hotărâseră să se căsătorească imediat, cât mai curând posibil, aşa ca să se răzbune pe cei doi ani pierduţi numai cu priviri şi visuri înfierbântate. Totul a fost aşa de simplu! Simplu de tot. Şi totuşi au trebuit să treacă doi ani ca să se întâmple această scenă simplă, de o jumătate de ceas.

După ce au ieşit de la sfat s-au plimbat puţin, apoi ea a plecat să-şi aducă bagajele. Pe el n-a vrut să-l ia ca să-i ajute.

— Am să viu repede, i-a spus ea, liniştindu-l.

…A trecut o oră, şi Viorica n-a sosit încă. Pavel se plimbă prin cameră şi fumează. Spatele lui lat, puternic, s-a încovoiat puţin, părul negru, lucios, i-a căzut peste obrajii bucălaţi care, din clipa când a înţepenit în poziţie de „drepţi” în faţa ofiţerului stării civile, au căpătat o culoare ciudat de roşie, stacojie. Se uită în oglindă şi se frecă peste ei cu palmele, înciudat. Ce dracu’, parcă-ar fi un puşti de 15 ani! Şi Viorica întârzie. Cât timp îşi aranjează bagajele? Ce rost are să-l facă să aştepte? S-o fi sfătuind cu fetele, le-o fi întrebând dacă a făcut bine că l-a luat pe el. Aiureli de-ale lor… Mai bine să nu spună la nimeni deocamdată. Mai târziu or să afle totul. El n-a spus nimănui nimic. Îi vine parcă nu ştiu cum să spună acum: „Măi, ştii că m-am însurat!” Şi respectivul să facă ochii mari: „Nu, zău?!” E caraghios. Viorica trebuie să vină acum; peste câteva minute o să intre emoţionată, râzând. O să se oprească puţin în uşă, întrebând intimidată: „E voie?” Pavel o s-o ia de mână repede: „Poftim, poftim, domnişoară! Ca la dumneavoastră acasă…” Apoi, or să râdă, or să glumească, se vor săruta mult, mult de tot. Începu iar să se plimbe prin cameră, cu paşi mari, nervoşi. De ce nu mai vine? E cald în cameră. Prea cald. Să deschidă puţin fereastra. Ce aer plăcut e afară! Miroase a răşină, a păduri şi a praf de cărbune, în oraş e linişte şi frumos. Pe stradă nu mai trece nimeni. E târziu. O fi unsprezece acum? Totuşi se aud nişte paşi uşori pe sub fereastră. Cine o fi? Pavel se aplecă

puțin peste geam, privind pe trotuar, şi începu să râdă. Viorica se plimba pe sub fereastră încet, gânditoare, cu geamantanul în mână, cu capul aplecat. Ce copil e! Nu îndrăzneşte să intre. Pavel o urmări zâmbind, fără s-o stinghereascâ. N-o strigă. Oare cât timp o să se mai plimbe? Uite că a tresărit. S-a oprit o clipă şi apoi a intrat hotărâtă în curte. Pavel sări de pe geam şi se ascunse după uşă.

*

* *

E miezul nopții şi Viorica nu vrea să se culce. Şade la masă şi răsfoieşte nişte cărți înfrigurată, căutând parcă ceva important, de care are nevoie chiar acum. Pavel stă întins pe pat şi fumează gânditor. Camera e învăluită în straturi alburii de fum.

— Nu ți-e somn, Viorica?

— Nu.

— Nici mie.

Apoi Pavel tace. Priveşte pe geam multă vreme, cu gândurile aiurea. Ar trebui să vorbească, să spună ceva, o glumă, nişte versuri, dar uite, parcă toată mintea i-a secat, nu e în stare să mai scoată un cuvânt. Viorica citeşte. E cu gândul la carte sau în altă parte?

— Viorica, la ce te gândeşti tu?

Fata se întoarce spre el, mirată. E atât de palidă la față, şi parcă s-a făcut mai mică. Ochii îi sunt mari, speriați, neliniştiți. Pavel se apropie de ea şi o mângâie pe cap. Are un păr moale ca iarba fragedă, ce se prefiră printre degete; furnicându-te.

— De ce eşti aşa speriată?

— Nu ştiu, şopteşte ea stins. Nu ştiu cum... Nu pot să spun.

Îşi lasă capul pe umărul lui. Ce bine e aşa! Pavel o mângâie pe păr, în cameră e linişte... Şi sunt numai ei amândoi, singuri. Aşa a visat întotdeauna în nopțile de zbucium şi nelinişte clipele acestea. Şi uneori era

îngrijorată. Dar dacă n-o să fie aşa cum visează ea, ci altfel? Dar nu. Totul e aşa cum şi-a închipuit, nespus de frumos. Ce bine-ar fi să rămână clipele acestea pe loc, să stea aşa mult, mult de tot.

— Cioc! Cioc! Cioc!

A bătut cineva în uşă, puternic, nervos.

— Cine-i?

— Eu sunt, Pavele, Tilică. Deschide.

Pavel deschise uşa puțin şi-l opri cu pieptul pe Tilică, să nu intre.

— Stai, nu intra, îi spuse el încet. E cineva înăuntru. Ce s-a întâmplat?

— Te cheamă tovarăşul director la mină.

— De ce? Ce-are cu mine? întrebă Pavel, nervos.

— Nu ştiu, a spus să vii chiar acuma cu mine.

Pavel stă pe gânduri. Îşi aprinde iar o țigară şi se uită, la lumina chibritului scăpărat, cam cruciş la cel care-i adusese vestea. Ce dracu' să facă? Cum să plece de-acasă? Nu se poate!

— Tilică, uite ce e, spune-i că nu m-ai găsit. Auzi?

Tilică stă şi el pe gânduri.

— Treaba ta. Cum crezi. Dar mi-a spus să te aduc de unde-oi şti. Are nevoie de tine.

— Ce poate să fie? Tu nu ştii nimic?

— Habar n-am.

Pavel ridică mâinile disperat şi se strâmbă de necaz. Ce poate să aibă cu el la ora asta?

— Bine. O să vin. Aşteaptă-mă afară.

Îşi îmbrăcă repede pufoaica peste hainele de sărbătoare.

— Viorica, eu mă duc până la mină. M-a chemat directorul. Mă întorc imediat. Tu culcă-te până atunci. Nu te superi, da? Bine. La revedere.

Ieşi repede.

— Hai, Tilică.

Nu mai e nimeni pe străzi. Noaptea e limpede, răcoroasă, cu cerul plin de stele tremurătoare. Jiul vâjâie puternic,

rostogolindu-şi apele cu răbdare peste bolovanii de piatră neclintiți de ani şi ani.

Directorul aştepta nerăbdător, plimbându-se prin birou.

— Hai, măi băiatule, odată! Credeam că nu te-a găsit acasă. Mi-era frică să nu umbli cu vreo fetişcană cine ştie pe unde. Dar tu eşti băiat cuminte, nu te ții de prostii. Este sau nu? Uite care-i chestiunea: îmi faci rost imediat de unde ştii de cinşpe-douăzeci de oameni. Te priveşte de unde-i scoți! Trebuie să încărcăm urgent, urgent nişte vagoane cu lemne de armătură pentru Uricani.

— Tovarăşe director, da' acuma, la miezul nopții? Ce dracu'! protestă Pavel, strâmbându-se posomorit.

— Mă, băiatule, tu nu înțelegi că e urgent? Crezi că altfel te sculam eu? Ăia de la Uricani nu mai au niciun lemn de armătură şi înseamnă că mâine până vin ale lor stau degeaba. Mi-a dat telefon acuma raionul de partid. Trebuie să le dăm noi câteva vagoane. Neapărat! Te duci şi scoli nişte băieți de la cămin. Pe tine te ascultă. Eşti secretar de U.T.M., prieten cu fiecare. Îi aduci tu. Ia băieți de la tine din sector. Hai, fugi! Ce mai stai?

Şi, mai în glumă, mai în serios, directorul îl împrânci pe uşă.

— Tovarăşe director, stați să vă spun şi eu ceva...

— Nu stau de loc. Acum e timp de stat? Dă-i drumul! Du-te şi tu, Tilică, cu el.

Pavel ieşi afară din clădirea minei, clătinându-se. Scuipă pe treptele de piatră, fierbând de necaz.

— Ptiu! Fir-ar a dracului de treabă! Asta-mi lipsea acum.

Se întoarse brusc spre Tilică şi-l apucă de guler.

— Du-te-napoi! Dracu' te-a pus să vii la mine? Pleacă de-aici! Nu mai veni după mine ca un cățeluş, că mă apucă dracii pe drum şi-ți cârpesc câteva de necaz. Las' că mă duc singur.

Plecă repede spre căminul în care dormeau minerii tineri, necăsătoriți. Ah, doamne, să vezi ce-o să tragă de ei până i-o scula! Nici cu macaraua nu-i ridici din pat la ora

asta. Mai ales că-i sâmbătă seara... Şi Viorica stă acasă singură şi-l aşteaptă. Poate s-o fi culcat. N-o să stea până dimineaţa să-l aştepte pe el. Prima noapte din viaţa lor se duce dracului. Cum de i-o fi venit directorului în gând să-l cheme tocmai pe el? Ce ghinion tâmpit! Dar lasă că nici el nu-i aşa prost... Îi aduce băieţii, i-i dă în primire şi pe urmă... salutare şi s-auzim de bine. Dacă face gălăgie, o să-i arate care-i chestiunea. O fi el secretar de U.T.M., şef de brigadă sau ce-o mai fi, dar în primul rând e om şi n-are nimeni dreptul să-l ia de lingă nevastă în prima zi de căsnicie. Asta e clar ca bună ziua.

La cămin toată lumea dormea. Până şi paznicul se lungise pe o masă, cu pălăria mototolită sub cap, şi sforăia, cutremurându-se din toate încheieturile. Pavel intră în primul dormitor şi aprinse lumina. Câţiva se frecară cu palmele la ochi, supăraţi, şi mormăiră neînţeles de sub pături.

— Ia, deşteptarea, băieţi! Toată lumea în picioare! S-aude?

Nu se mişcă nimeni. Câteva sforăituri mai prelungi şi mai sonore voiau parcă să-i dea de înţeles cum că ar fi mai bine să se lase păgubaş. Pavel se apropie de primul pat şi trase pătura la o parte.

— Aha, ăsta-i Fănică, vorbi el singur. Miroase a băutură băiatul meu. Măi Fănică! îl zgâlţâi Pavel uşor. Ia uită-te cum le mai doarme organizatoricul meu din birou! Hei, s-aude, şefule?

— Îâî, gemu Fănică, întorcându-se cu spatele. Totuşi, în cele din urmă, deschise puţin un ochi şi întrebă: Ce-i?

— Ţi-e rău, mă? Să chem un doctor? îl întrebă Pavel, zâmbind.

— Nu mi-e rău. Ce ţi-a venit?

— Mi s-a părut că răsuflai cam greu. Credeam că te dor plămânii.

— Hai, spune ce vrei? îl întrebă Fănică, somnoros.

— Uite ce e, bădie, scoală-te imediat, că avem o treabă la

mină. Hai să mă ajuți să-i adun şi pe ceilalți. Dar mai repede şi să nu mă întrebi de ce.

În timp ce Fănică se îmbrăca mormăind şi căscând, Pavel trecu la alt pat.

— Măi, Jugurene! Jugurene! Ia deschide ochii nițel, mă! Scoală, că te cheamă cineva.

— Cine?

— O fată. Nu ştiu cine e. E cu rochie albastră şi cu părul blond. Foarte drăguță.

În câteva clipe, Jugureanu era îmbrăcat ca de paradă. Pavel râse de se prăpădi, uitând toate necazurile, şi se mai învioră puțin.

— Măi Feri! Feri! Măi, băiatule. Nu vrea potaia. Măă! Mişcă-te nițel, să vedem dacă mai trăieşti! Ți-ai găsit! Parcă-i butuc.

Peste o jumătate de oră, directorul dădu telefon după el la cămin.

— Ce faci, mă Pavele? Aşa încet merge?

— Merge încet, tovarăşe director. Pe unii nu pot să-i scol, alții intră la şut de dimineață şi trebuie să-i las să se odihnească... E greu.

— Câți ai până acum?

— Nouă.

— Vasăzică nouă, cu tine zece (mă numeri de pomană, că nu mă mai prinzi pe mine, îi spuse Pavel în gând), cu mine unsprezece şi cu Tilică doisprezece – îngână directorul, evaluând forțele. Vino cu ăia, Pavele. Dar repede.

Când ajunse la mină cu băieții, Pavel îl chemă pe director deoparte.

— Tovarăşe director, numai o secundă. Uitați care-i problema. Vă rog să mă înțelegeți şi pe mine, aşa, omeneşte. Ştiți, m-am însurat şi eu...

— Te-ai însurat?! întrebă directorul absent, cu ochii la ceilalți tineri pe care-i numără încă o dată. Bine ai făcut, continuă el, deşi uitase despre ce-i vorba. Da' acum hai să

mergem că e târziu. Hai la treabă!

Şi ieşi pe uşă împreună cu ceilalți. Pavel rămase cu vorbele pe buze, învinețit de furie. Nemaipomenit! Îi venea să țipe ca un nebun. Omul ăsta e turc, nu pricepe că el azi, azi s-a însurat şi trebuie să stea şi el cu nevasta acasă?!

Tilică îl trase de mânecă spre uşă.

— Hai, mă, mai repede! Ce mai stai pe gânduri?

*

* *

Când a răsărit soarele, vagoanele au plecat spre Uricani încărcate cu lemne de armătură. Pavel răsuflă uşurat şi-şi şterse mâinile, lovind, palmele una peste alta. Se uită cu jale la hainele lui de sărbătoare, murdărite ca vai de lume. Eh, nu-i nimic. El să fie sănătos, că mai are acasă trei costume noi-nouțe. Bine că s-au încărcat lemnele astea afurisite. Repede a mai trecut timpul! Nici nu ştie când s-a făcut ziuă. Pavel oftă adânc. S-a dus dracului noaptea nunții lui. Citise cândva dintr-o carte despre căsătorie că noaptea nunții e grozavă, ceva cum nu s-a mai pomenit. N-o uiți nici după ce mori. Fleacuri. Mai grozavă ca a lui nu poate să mai fie alta. Mireasa doarme singură în pat, amărâtă, iar el încarcă la lemne ca un zilier toată noaptea, jupuindu-şi palmele. Nici nu se putea mai frumos de-aşa. Ei, ce să-i faci, se mai întâmplă şi de-astea. Are el vreme toată viața să tot stea cu nevasta.

Directorul se spăla pe mâini în apa Jiului, uitându-se trist la palme.

— Ia uitați-vă, mă fraților, ce bătături am făcut. Tii! Carne vie.

— Lasă că trece, tovarăşe director, îl consolă Pavel.

— Just. O să treacă precis, îl aprobă el zâmbind, pieptănându-şi părul încărunțit. Am făcut nițel sport în noaptea asta. Mi-a scăzut burta cu câțiva centimetri. De când stau la birou, am început să mă îngraş. Mă îmburghezesc, fac burtă de la o vreme.

Băieții îl ascultau şi râdeau. Cumsecade om directorul. A

muncit cu ei toată noaptea, – cot la cot, fără să se odihnească o clipă. Şi e om bătrân, trecut de cincizeci de ani.

Când ajunseră în oraş directorul avu o propunere, împotriva căreia nu obiectă absolut nimeni.

— Băieţi, hai să bem câte o ţuică. Eu plătesc. După atâta osteneală, meritǎm şi noi. E cineva împotrivă? Sigur că nu-i nimeni. Ştiam eu. Hai înăuntru.

Bufetul abia se deschisese. Se făcea curăţenie şi fură nevoiţi să bea în picioare, rezemaţi de tejghea. Pavel dădu pe gât cinzeaca de ţuică dintr-o răsuflare, apoi se cutremură şi se strâmbă tuşind.

— Eu mai iau una, tovarăşe director. Pentru mobilizare, îşi justifică el cererea. Până acum abia i-am simţit gustul.

— Mă, da' beţiv mai eşti!

Pavel se dădu apoi mai aproape de el şi-i vorbi încet, să n-audă ceilalţi.

— Tovarăşe director, nici nu vă închipuiţi ce sacrificiu am făcut eu în seara asta, îi spuse el zâmbind.

— Nu, zău!

— Păi nu v-am spus că ieri m-am însurat! Să mor dacă nu m-am însurat. Aseară, când m-a chemat Tilică, tocmai mă pregăteam şi eu ca orice om să mă culc cu nevasta. Pentru prima oară – accentuă el, ridicând un deget în sus. Şi tocmai atunci m-aţi chemat. Închipuiţi-vă că nevasta a dormit singură în noaptea asta. Şi Pavel îl privi câteva clipe lung, întrebător. Directorul se lovi cu palma peste frunte, necăjit...

— Ia te uită, domnule! Parcă mi-ai spus tu ceva aseară, dar eu credeam că abia acum ai de gând să te însori. N-am înţeles bine. Dacă ştiam, îl luam pe altul. Ia uită-te, domnule. Zău, îţi cer iertare. Ai dreptate. Trebuia să stai acasă. Te rog, iartă-mă. Spune-i şi ei că mi-am cerut scuze. Acum fugi acasă. Ce mai stai?

— Tovarăşe director, să nu credeţi acum că sunt supărat pe dumneavoastră. Mi-a părut aseară rău, e drept, dar mi-

a trecut. Mi-am dat şi eu seama de situație. Dacă e nevoie, nu se mai discută că e nuntă sau e bal. Mergem la treabă.

— Lasă, nu mai face tu pe grozavu', îl luă directorul la rost cu blândețe. Când e nuntă, nuntă să fie. Trebuie să fie lăsat omul în pace să-şi vadă de treabă. Acuma e vina mea. Trebuie să recunosc. Hai, dă-i drumul acasă. Du-te la nevastă.

Pavel înghiți restul de țuică şi fugi spre casă. Fugea şi râdea singur. Ce încurcătură! Directorul o fi vorbit serios, sau a râs de el? Lasă că-i om bun, nu face glume fără rost. Viorica o fi dormind acum, visându-l pe el. O s-o trezească încet, mângâind-o, şi o să-i spună că însuşi directorul şi-a cerut scuze pentru că i-a despărțit în noaptea asta. Dacă ştia, nici nu se gândea să-i deranjeze. Dar n-a ştiut omul. Acum şi-a cerut iertare…

Ajunse acasă gâfâind. Vârî cheia în broască şi deschise uşa uşor de tot. Intră în cameră în vârful picioarelor şi se apropie tiptil de pat. Aşa, încet, încet să n-o trezească… întinse mâna s-o mângâie, dar rămase cu ea încremenită în aer. Patul era nedesfăcut, aşa cum îl lăsase aseară. Pavel căzu pe scaun, zdrobit parcă de o mână uriaşă. Se ridică apoi şi se uită pe sub pat, pe după uşă, după perdele.

— Viorica, unde eşti?

Nu răspunde nimeni. Ce-i cu ea? Nu înțelegea nimic. A plecat? S-a supărat pe el? Îşi prinse capul în palme şi privi buimăcit pe fereastră. De afară se auzeau glasuri şi paşi de oameni grăbiți. Pavel privi pe stradă câteva clipe absent, apoi începu să se dezbrace încet, abia mişcându-şi brațele. Se simțea obosit peste măsură. Se căznea să înțeleagă ce s-a întâmplat cu el dar, ciudat, nu mai era în stare să-şi amintească nimic. Ce i-o fi spus oare aseară Vioricăi? Zări pe masă o bucățică de hârtie. O privi obosit, fără s-o citească, apoi o mototoli supărat şi o aruncă în mijlocul camerei. Rămase cu capul în palme şi privi multă vreme pe fereastră. Hârtia aruncată se desfăcu asemeni petalelor unei flori şi o rază de soare, strecurată printr-un colț de

geam, se plimbă pe ea ca un deget care urmăreşte rândurile scrise: „Te-am aşteptat toată noaptea. Unde-ai fost? S-a întâmplat ceva? Eu am plecat să te caut. Viorica”.

CATERINA

Sub biciuirea rece a ploii de primăvară stepa dobrogeană tremură trezită din amorțeală. Cu cocoaşele dealurilor prinse în spinare, stepa seamănă cu o cămilă uriaşă culcată pe burtă după o călătorie lungă prin pustiuri imense, fără de oaze. Despicând întunecimea nopții, un tren aleargă prin inima stepei, şerpuind ca o târâtoare pe lângă dealurile posomorite. Locomotiva şuieră scurt şi ascuțit în răstimpuri, dar glasul i se pierde în depărtări fără de ecou, înspăimântând sălbăticiunile neadormite şi, parcă înfuriată că nimeni nu o ascultă, şuieră iarăşi, mai lung, răguşit şi asurzitor. Trenul aleargă sălbatic, ca o fiară rănită, cu gândul să nu se mai oprească niciodată. In zare tremură însă o lumină roşietică şi, aflându-se parcă în fața unei primejdii, trenul se opreşte scrâşnind. Câțiva salcâmi abia înfrunziți acoperă în stânga liniei o gară mică, singuratică, înconjurată de câmpie şi pustietate. Pe peron, un om acoperit cu o şubă flocoasă ține în sus un felinar ce priveşte spre vagoane cu un ochi cețos şi însângerat. De la fereastra unui vagon de clasa a III-a, o voce de femeie abia trezită din somn întreabă speriată:

— Ce stație e aici?

— Opreanu, îi răspunse ceferistul de pe peron.

Femeia scoate un țipăt şi dispare de la geam. Trenul începu să se mişte zvâcnind, de parcă cineva l-ar fi împins răutăcios de la spate. Femeia care întrebase de stație, aruncă de pe scara vagonului o valiză şi o legătură, apoi începu să se vaiete.

— Săi mai repede, o îndemnă cineva, şi femeia se rostogoli ca un butuc până în şanțul plin de noroi.

Ceferistul o ridică de acolo şi o duse în sala de aşteptare.

— Te doare ceva? o întrebă el după ce-i aduse alături

valiza şi legătura.

— Nu mă doare nimic. Doar m-am umplut de noroi.

— N-are nimic. Îți dau eu ceva să te ştergi.

În sala de aşteptare nu mai era nimeni. O lampă afumată, cu lumina aproape ofilită, pâlpâie gata-gata să se stingă ori de câte ori uşa se deschide sau se închide. Femeia şterse cu un şomoiog de cârpă noroiul de pe rochie, apoi se dezbrobodi, aranjându-şi părul. Era o femeie mărunțică, durdulie, cu fața netedă şi roşie, îmbrăcată simplu, pe jumătate orăşancă, pe jumătate țărancă din Ardeal. De sub sprâncenele dese, doi ochi mari şi căprui iscodeau totul neobosiți.

— E departe de aici semete-ul[1]? îl întrebă ea liniştită pe ceferist.

— Departe, auzi din cealaltă cameră un mormăit. Nu poți să ajungi noaptea până acolo.

— Da' câți kilometri sunt?

— Nu-s decât şase, dar e noroi.

— Ei, ce dacă-i noroi! Spune-mi pe unde o iau. Pe linie?

— Pe linie.

Îşi luă valiza într-o mână, legătura în cealaltă şi ieşi pe peron. Ceferistul veni în urma ei, trântind uşa cu zgomot. Se uită câteva clipe spre cer, dar nu desluşi nimic şi dădu din mână a silă.

— Plouă de o săptămână întreagă. Sunt nişte noroaie pe aici... Dacă o iei pe linie mergi mai bine. Când dai de un podeț, o iei la dreapta şi după un kilometru ajungi la semete. Da' ce cauți dumneata acolo?

— Mă duc la bărbatu-miu.

— Ce-i acolo, tractorist?

— Nu bre. Lucrează la Bucureşti, în fabrică. A venit, aici numai pentru reparații, să-i ajute.

— Aha. Şi te duci pe la el?

— Mă duc pe la el.

[1] Semete – S.M.T. – stație de mecanizare a tractoarelor.

— Bine. Ai grijă cum mergi pe linie. Să nu vină vreun tren…

Femeia mai stătu câteva clipe pe peron apoi intră pe mijlocul liniei şi porni. Se opri însă după câțiva paşi şi-l strigă pe ceferist:

— Ascultă, matale! Pe aici o iau?

— Pe-acolo. Drept înainte.

Porni drept înainte, cu capul aplecat, ferindu-şi obrajii de ploaie. Se căznea să nimerească traversele, dar câteodată se împiedica în pietrele dintre ele şi atunci se oprea câteva clipe, odihnindu-se pe valiză. Îşi împreuna mâinile în poală şi se uita înainte, căznindu-se să zărească o luminiță cât de pierdută. Dar nu se vedea nimic. „Doamne, – se văietă ea cu glasul şoptit, – cum o să găsesc eu semeteul în întunecimea asta?" Şi plouă într-una, fără gând de. Oprire. Umezeala a pătruns la spate, până la piele. Măcar de-ar găsi un acoperiş să stea la adăpost până dimineață. N-a tăiat-o capul să rămână la stație, să se odihnească pe o canapea şi să plece pe lumină… „Hei", oftează ea din nou, ridicându-se. Şi valiza e grea, de parcă ar fi încărcată cu pământ. Merge totuşi mai departe, numărându-şi paşii în gând. „Unul, doi, trei…" Ce distanță o fi între traverse? O jumătate de metru? Atunci, dacă în fiecare clipă face câte un pas, ies 30 de metri pe minut. Dar ce, merge ea aşa de repede? N-a socotit bine. Ia să facă socoteala din nou. „Unul, doi, trei…"

Şi vremea trece parcă mai repede. Uită şi de valiza care i-a amorțit mâna, şi de răceala pe care o simte în spate. Ce-o să zică Vasile al ei când o vedea-o? O să-şi facă cruce, cu siguranță. „Ce-i cu tine? Ce cauți aici?" Ea o să-i răspundă simplu: „Ce să fie? Am venit la tine. N-am putut să mai stau acasă singură. Mi-era dor de tine. Tu ai spus că vii la sfârşitul lui martie şi uite, acum e mai şi tot n-ai venit. Dar nu zic nimic pentru asta. Vreau să stau şi eu cu tine aici. Să-ți fac mâncare, să te spăl… Poate că intru şi eu să lucrez ceva pe-aici. Ce s-o găsi. Nu mă pricep la prea

multe, dar degeaba n-o să stau. La oraş ce să fac? Să dau la găini şi să mă uit pe fereastră toată ziua? Nu pot să mai stau aşa. Nu pot, şi gata. Uite, de-asta am plecat. Ce, ți-e milă de mine? Lasă, nu-ți mai fie. Cum stai tu aici, pot să stau şi eu. Acasă am încuiat totul. Pisica am dat-o la o vecină, găinile le-am vândut. De ce te uiți aşa la mine? înapoi tot nu mai plec. Stau cu tine aici. De ce taci? Mă înjuri în gând? Da?"

Îi vine să râdă. Vorbeşte singură ca o proastă. Doamne, dar dacă o s-o ia cineva la rost pe-acolo şi-o s-o întrebe ce caută? Ea ce să spună? Că a venit după el pentru că i-a fost dor, pentru că i-a fost grijă că n-are cine să-i facă mâncare şi să-l spele? Or să râdă de ea. „Fă muiere, bărbat-tu a fost trimis aici să ajute semeteul cu sarcini importante, şi tu te ții după nădragii lui? Dacă or face la fel toate nevestele muncitorilor veniți în agricultură, ce-o să se întâmple? Du-te înapoi acasă!"

Se opreşte iarăşi. Ce neghioabă e, doamne! Dar ce au oamenii cu ea, să n-o lase în pace?!

Şi ploaia asta nu mai stă de loc. Simte şiroaiele de apă cum i se scurg pe spinare furnicând-o, şi o răceală plină de fiori o cuprinde din toate părțile. Numai de nu s-ar îmbolnăvi!

*

* *

Când începu sa se lumineze de ziuă, după ce a orbecăit o jumătate de noapte, găsi stațiunea. Era la marginea unui mic sat turcesc, aşezată pe o costişă în mijlocul unui islaz înverzit. Printre remize, tăind curtea în două, curgea un izvoraş tulbure, născut tocmai din vârful dealului țuguiat ce răsărea deasupra satului. In curte nu era nimeni. Câteva tractoare, cu şenilele învălătucite de noroi, înțepeniseră ca nişte paznici de noapte adormiți în post. Sub unul dintre ele dormea un câine încolăcit de frig pe o bluză de salopetă uitată acolo de cine ştie ce tractorist.

— Ei, fato, pe cine cauți?

Din uşa unei remize, un băiat înalt, negricios, strigase spre ea. Se apropie de el şi, după ce-şi aşează bagajele alături, îl privi câteva clipe descumpănită.

— Aici e staţiunea? întrebă ea cu glasul stins.

— Aici.

Îl privi iarăşi câteva clipe. Nu ştia ce să-l mai întrebe. Se aşează pe valiză ca un copil cuminte şi spuse obosită:

— Ce greu e drumul până aici! Aşa noroaie n-am mai văzut. Dumneata eşti tractorist?

— Da.

— De ce te uiţi aşa lung la mine?

Tractoristul râse şi se aşeză lângă ca pe valiză.

— Te văd aşa ruşinată, ca un copil. De ce-ai venit aici?

— Am o treabă.

— Şi e importantă?

— Este.

— Ia spune-mi şi mie, cum te cheamă?

— Caterina.

— Caterina! repetă el, mirându-se. E un nume frumos. Şi tu eşti fată frumoasă. Câţi ani ai?

— Douăzeci şi unu.

— Douăzeci şi unu? Nu cred. Eu nu-ţi dau mai mult de şaisprezece. Dar mi se pare că tremuri. Ia pufoaica asta pe spate. Să ştii că eşti tare nostimă, glumi el, râzând, şi o cuprinse cu o mână peste umeri, apropiindu-şi obrazul de părul ei umed. Caterina îi luă mâna şi i-o dădu la o parte.

— Fii cuminte, şopti ea, serioasă. Eu sunt femeie măritată.

— Nu mai spune! Cu cine?

— Îl cunoşti pe mecanicul Vasile Drăguţ?

— Îl cunosc.

— El e bărbatu-miu.

— Serios? Păi atunci ai nimerit prost, fată Caterină. E plecat pentru două săptămâni pe la brigăzi.

— E plecat? Pentru două săptămâni? întrebă ea stins şi rămase cu privirea pierdută peste acoperişurile de ţiglă ale

remizelor. Atunci, – continuă resemnată, – o să plec înapoi acasă. Dumneata îl întâlneşti acolo?

— Îl văd azi la brigadă. Ce să-i spun?

— Spune-i că am fost pe-aici, vorbi ea tristă.

— Şi ce să-i mai spun?

— Că l-am căutat...

— Şi?

— Că mi-e dor de el... şopti ea şi mai stins.

— Hai, spune tot.

Caterina îl privi în ochi, rugându-l parcă ceva îndureratã.

— Şi mai spune-i că am plecat. Atât...

.....

— Caterina! Caterina! De ce plângi?

Caterina plângea cu capul căzut în poală, tremurând uşor. Tractoristul o ridică şi se uită la ea râzând.

— Ei, ia uită-te, dom'le, ce vitează eşti! Ia spune-mi, de ce plângi? Vrei să mergi la el, să-l vezi? Hai că te duc eu cu tractorul. Mai am ceva de reparat şi peste o oră plecăm. Nu-s decât 12 km până acolo. Pe urmă vii cu şareta înapoi. Da?

— Nu. Nu viu.

— Atunci de ce plângi?

Caterina se uită iarăşi în ochii lui, vrând parcă să se încredințeze dacă flăcăul acesta merită să-i cunoască toate gândurile ei.

— Tu eşti un băiat bun, da? Am să-ți spun ție totul..

— Spune-mi, Caterina.

— Eu aş vrea să rămân cu el cât o mai sta aici... Nu pot să mai stau singură acasă. Mi s-a urât singură. Am încuiat casa, am vândut găinile...

— Ai vândut găinile? întrebă flăcăul, râzând.

— Da, continuă ea serioasă. Am dat şi pisica la vecini.

— Atunci rămâi aci. De cine ți-e teamă?

— De el, şopti Caterina, fiindu-i parcă frică să n-o mai audă şi altcineva. E un om aspru. O să fie aşa de furios când m-o vedea... Când a plecat mi-a spus că nu cumva să mă vadă venind după el bocind. Să aştept acasă, c-o să vină el înapoi. O să vin, o să vin, îmi scria mereu. Şi n-a venit nici până azi. Acum când m-o vedea c-am venit la el cu bagajul, mă trimite acasă. Ştiu asta sigur.

Tractoristul rămase pe gânduri.

— Ştiu şi eu ce să mai zic?... Ai dreptate. E un om cam aspru. Toată staţiunea a răscolit-o când a venit aici. M-a frecat şi pe mine într-o zi, de mi-au mers peticele...

— Ştiam eu c-aşa o să facă, spuse Caterina îmbufnată şi se ridică în picioare. Atunci, eu mă duc înapoi la gară. Ce să fac?

Tractoristul o apucă de mână.

— Ia stai puţin. Ce meserie ai tu?

— Niciuna.

— De mâncare ştii să faci?

— Ştiu.

— Vino cu mine atunci. Lasă valiza aici.

O luă de mână ca pe un. Copil şi se îndreptă cu ea spre cantină. In bucătărie nu era decât o femeie grasă şi înaltă care spăla nişte căni de ceai.

— Tuşă Mariţa, îi spuse tractoristul din uşă. Ia uită-te la fata asta.

— Mă uit. Ce-i cu ea?

— E nevasta lu' nea Vasile Drăguţ.

— Ptiu, bată-te fericirea şi bucuria. Aşa tinerică! se miră Mariţa şi o mângâie pe obraji cu duioşie.

— Acuma să vezi care-i necazul cu Caterina noastră. Ea a venit; după bărbat aici şi vrea să rămână cu el. Ar vrea să rămână, dar i-e frică să n-o trimită înapoi acasă.

Şi-i spuse toată povestea, aşa cum o auzise şi el. Ascultând toate acestea, ţaţa Mariţa se înfurie grozav şi-şi suflecă mânecile halatului, scoţând la iveală nişte mâini zdravene cu care, spunea ea, poate să dovedească la nevoie

şi doi bărbaţi, fără să se obosească prea mult

— Vai de mine, se văieta ea. Da' fricoasă mai eşti, fata mea! Crezi c-o să te certe el pentru atâta lucru? Fii şi tu nițel mai înfiptă. Uită-te la mine, c-am ținut trei bărbați până acum şi n-a suflat unul în fața mea. Şi tu te sperii pentru un fleac! A, păi dacă-ți zice ceva, stau eu de vorbă cu el. Lasă-l pe mine! Tu te apuci de lucru aici, la cantină. Când o veni „domnu'" Drăguț la stațiune, te duci foarte serioasă şi-l serveşti cu mâncare, ca şi cum nici nu l-ai cunoaşte. Când te-o vedea, mai mult ca sigur, scapă lingura din mână şi te pupă pe amândoi obrajii. Îți spun eu c-aşa o să fie. Cunosc eu bărbații. Ei, rămâne cum zic eu?

— Da, acceptă Caterina, dând din cap bosumflată.

— Atunci hai cu mine la tovarăşul director să-i spunem şi lui. Da' şterge-ți lacrimile de pe obraji. Ia spune-mi, ce ți-a venit să plângi, fata mea?!

DEZERTORUL

— Măi Petre, hai cu mine!
— Unde?
— Hai să bem o ştropcă.
— Nu merg!
— De ce nu mergi, mă deşteptule?
— Mă priveşte. Am şi eu socotelile mele.
— Ai pe dracu'. Te-ntâlneşti cu vreo ţaţă?
— Nu. Mă duc în altă parte. Îmi iau armonică.
— Ce?... Eşti nebun? Ai tu bani?...
— Am...
— Vezi-ţi de treabă! Te lauzi. Dă să-i văd.

Petre lovi sever peste mâna care se întinsese spre el.

— Ce să-ţi arăt ţie? Am bani. Sunt aici în buzunar. Ce, crezi că eu îi beau ca tine, într-o seară? Am luat salariul azi...
— Cât?
— Vreo mie...
— Şi nu faci cinste cu nimic?
— Nu vreau să stric din ei.
— O ţuică, mă, dă-te-ncolo, doar nu sărăceşti.
— Una mai merge, da mai mult nu dau!

Florică îl trase spre el, ţinându-l cu o mână de după gât şi intrară în restaurantul de alături.

— Ascultă, mă, de ce-o faci pe nebunul în ultima vreme? îl luă el în primire, după ce se aşezară la masă. Ţi-a intrat şi ţie-n cap că eşti miner, că iei lovele serioase? Ce ţi-a venit să-ţi iei armonică? Măi frate, când ai bani, bea şi mănâncă. Crezi că mereu ai baftă să iei atâtea parale? Ascultă, ce-ţi spun eu! Nea Gicule, mai dă-ne câte-o secărică mare!... Asta-i, mă Petre. Aşa am fost şi eu la început, fraier ca tine şi uite, acum m-am prăjit. Mai mult

de patru, cinci sute nu-mi mai dau.. Nu mă au ei la inimă. Eu le-am spus adevărul: asta-i şi asta-i. O-ntind-de-aici! Nu mai stau la mină. Mă duc înapoi la ei mei, în Grand. Acolo ştiu eu să trăiesc! Ce, asta-i viață? Spanac. Toți deştepții se leagă de tine. Nu te lasă să faci niciun pas. Ai de la uteme[2] nu mă prea au la inimă. Se țin de capul meu într-una. O să-i mânjesc într-o zi câteva peste bot lui Ținori ăla, de-l îngrop în pământ. Cu mine nu-i merge să mă frece cum face cu alții prin şedințe, să-mi ție mie socoteala de ce nu muncesc. Eu nu-s fraier…

Florică dădu peste cap al doilea pahar cu secărică. Îşi bău şi Petre porția lui. Larma din restaurant, fumul de țigară, flecăreala lui Florică, îl amețiseră mai rău decât băutura. O moleşeală plăcută i se strecurase prin trup; fumul de țigări îi gâdila ochii ce i se făceau tot mai mici şi mai lăcrimoşi. Îi asculta pe Florică cu capul prins între palme, aprobându-l doar din priviri. Al dracului Florică! Nu-i băiat prost. A. Ajuns miner în câteva luni, la lucru se duce din an în paşte şi n-o duce rău. Ştie să-şi trăiască viața!…

Florică îi făcu semn cu mâna lui nea Gică:

— Nene, câte-un lichior de-ăla brava…

— S-a făcut!

Petre simțea că s-a îmbătat de-a binelea. Nu era obişnuit să bea. Florică îi îndruga verzi şi uscate, iar el asculta şi tăcea. Uitase şi de armonică şi de tot. Afară era frig: ceața se prelingea ca o spumă pe străzi, pe după case şi intra în oameni ne. — prietenoasă, băgându-le în suflet nu numai frig, ci şi un fel de tristețe apăsătoare.

— Mă Florică, ia cântă tu ceva aşa, albastru, îl înghionti Petre, bâlbâindu-se.

Florică începu să cânte răguşit:

„Şi-am să beau pân-am să cad sub masă,

[2] Uteme – U.T.M. – Uniunea Tineretului Muncitoresc.

Ca să uit adresa unde stau.
Şi-o fetiţă să mă ducă-acasă…”

Mai chemă la masă încă doi prieteni şi cheful se prelungi până târziu. Petre a plătit totul.

— Florică, na bani de ici, i-a spus el, trăgându-l de gulerul hainei. Plăteşte tot şi mai cere ceva.

Florică l-a dus la el acasă de braţ, odihnindu-se din când în când. Petre mergea încet, bălăbănind picioarele în toate părţile, lăsându-şi toată greutatea trupului său vânjos pe umărul lui Florică, istovindu-l.,

A dormit buştean până a doua zi la amiază. Când s-a trezit îl durea capul, se simţea ameţit şi parcă nu se mai recunoştea. Florică îi dădu aproape cu sila un pahar de ţuică.

— Ia mă, să te dregi. Nu mai ai nici pe dracu’ pe urmă.

Petre l-a băut până la fund dintr-o dată, strâmbându-se şi scuipând. Mai bău încă unul şi se îmbătă din nou. Adormi până seara. Nici vorbă să se ducă la şut. L-or fi căutat băieţii până au ameţit. Două şuturi nu fusese în mină.

Florică se întoarse acasă seara cu încă un prieten şi cu două femei. Înşiră pe masă câteva sticle de vin, cârnaţi, pastrama şi o pâine mare, albă. Banii lui Petre rămăseseră la el din. Seara trecută. Ridicându-se din pat, Petre îi privi buimac, fără să le spună nimic. Îşi simţea gura sălcie şi capul îl durea îngrozitor. Uitând de toate, bău din nou, bolborosind răguşit. Beţia îi umpluse suflatul de tristeţe. Se ridică în sus şi, făcând semn celorlalţi să facă linişte, începu să cânte.

„Ochi căprui unde sunteţi voi…
Şi tu, drag sat natal unde soarele-am văzut?”

Florică îl lovi râzând cu palma peste umeri şi Petre se prăbuşi în pat. Ceilalţi îl aplaudară zgomotos. Una dintre

fete veni lângă el, cuprinzându-l cu mâinile de după gât. Petre o privi inexpresiv, cu gândurile învălmăşite, răvăşite de vocile sparte ale celorlalți, de fumul gros de țigară. Cântecul acesta făcuse să crească în el dorul de satul lui de departe, tocmai din Moldova, unde rămăsese Zina. Fata avea ochii căprui, aşa de căprui ca frunza de stejar când o rugineşte toamna. Dorul de ea îl copleşise şi nu mai simțea nici buzele femeii de alături care-i căutau fața, nici glasul ei răguşit şi spart. El cânta mereu, întinzând mâinile în lături de parcă ar fi tras de burduful armonicii. Cânta, dar cântecul se auzea doar ca un mormăit înfundat, nedesluşit. Răsuna însă în el o melodie clară, limpede, în care sufletul i se topea fărâmă cu fărâmă. Îi venea parcă să strige, să urle, – să-i ia pe toți şmecherii ăştia, care beau pe spinarea lui, să-i ia cu brațele lui puternice şi să-i arunce în stradă. Armonica pe care el o visa de când a plecat de acasă s-a dus, s-a înecat în vinul, în țuica şi lichiorul pe care-l beau cei care stau alături de el, râd şi se înghiontesc şi se sărută. El, Petre, şade acum cu ei şi bea, în brațele lui stă o femeie care-i şopteşte nu ştiu ce la ureche, iar acolo departe, în sat, Zina o fi cântând la clacă, cu alte fete, cântecul lui drag:

„Ochi căprui, unde sunteți voi…”

El, ’Petre, şade şi bea, dar la şut nu s-a dus de două zile, pentru că i-e ruşine să meargă beat la mină, pentru că Florică i-a spus că Ghiula, şeful brigăzii lor, i-a trimis vorbă să nu mai dea ochii cu el câtă viață o avea, să se ducă în altă brigadă, unde o şti. Ghiula-baci! O fi spus el oare aşa? Nu se poate. Ghiula-baci e tatăl lui, mai bun ca tatăl cel adevărat. Cu el a muncit şase luni umăr la umăr, cu el a ținut spinarea sub grinzile grele pentru armătură şi a scos „la ziuă” şiruri de vagonete cu cărbune; cu el a primit flori de 1 Mai când i-au aşteptat muzica şi oamenii la ieşirea din mină. Nu se poate. Părul îi căzuse pe ochi,

fața îi era roşie, privirea însângerată.

— Ghiula-baci, ai spus aşa? strigă el încet, răguşit. Nu-i răspunse nimeni. Da, aşa o fi spus. N-a avut nimeni până acum în brigadă nicio zi nemotivată, şi el, tocmai el, la care Ghiul a ținea atât de mult, a făcut două la rând, pentru că a luat leafă de peste o mie de lei şi s-a îmbătat, a petrecut cu femeile şi cu prietenii.

Petre bău un pahar până la fund, fără să răsufle: Florică îl privea cu silă. Câți fraieri ca Petre n-a „dus" el până-acum... E beat ca un porc. Ar trebui să-l dea afară. Banii lui pentru armonică s-au dus dracului. Adio armonică! Florică râse tare, schimonosindu-şi fața ca după o glumă grozavă. Ai dracului mai sunt țăranii ăştia! Cum câştigă un ban, cum îi ascund la ciorap. Ce s-ar fi lăudat el cu armonica pe aici! Ar fi tras de burduful ei de-ți spărgea urechile. Să mai tragă acum!... Avea un chef grozav să-şi bată joc de el. Striga tare, acoperind larma din cameră.

— Măi țărane, ți-e frică de femei? Ce, crezi că te muşcă? Mimi, ia pişcă-l nițel să se trezească.

Petre se uită încruntat, cu ochi tulburi la el. Nu auzise ce-i spusese Florică, dar înțelegea după, zâmbetul lui obraznic că-şi bate joc de el. Îi era scârbă de Florică şi de toți ceilalți care râdeau, bătându-se cu palmele peste genunchi, de parcă ar fi fost la circ. Ce i-ar mai pocni pe toți, să-i arunce pe sub mese ca pe nişte otrepe, să le arate cu cine au de-a face.

Prin geamul deschis întunericul începea să intre înăuntru o dată cu aerul rece, care învălmăşea fumul de țigară, făcându-l să semene cu nişte nori mânați de vânt. Petre se apropie de fereastră, răcorindu-şi capul. Dincolo de Jiu, steaua de pe mină ardea ca soarele în asfințit şi parcă întunericul din jurul ei se retrăgea mereu, tot mai înapoi, înspre munții întunecați din dreapta şi din stânga râului. Petre o privea fermecat, uimit, de parcă o vedea întâia oară. O privea şi se minuna, ca un copil în fața unui pom de iarnă împodobit cu luminițe şi jucării. Ce frumos

arată noaptea! Îi venea să întindă mâna ca să le-o arate şi celorlalţi, dar se răzgândi. N-are niciun rost. Lasă-i să chefuiască. Ce ştiu ei 1 Steaua asta roşie, mare, a purtat-o şi el în braţe, *s-a* cățărat până sus pe acoperişul înalt al clădirii minei, ca s-o vadă lumea, din toate părţile, şi ziua şi noaptea. Ieşise din şut cu Ghiula. In curte mai mulţi oameni se pregăteau să urce steaua. Cealaltă, care luminase până atunci, era prea mică.

— Hai să ajutăm şi noi, Petre! i-a spus Ghiula.

— Haide!

Au pus şi ei mâinile alături de ceilalţi. De sus, de pe acoperiş, se vedea tot oraşul, toate intrările minei, Jiul sclipitor, înnegrit de praful de cărbune. Ghiula l-a lovit uşor cu cotul şi i-a arătat priveliştea cu ochii plini de o bucurie copilărească.

— Aşa-i că-i frumos oraşul nostru, Petre? Uite, pe acolo ai intrat tu prima oară în mină. Mai ţii minte? Râdeai. Alţii tremurau de frică, iar tu râdeai.

Da, atunci râdea. Ghiula îl ţinea de mână, iar el mergea zâmbind sfios, ca un copil când se duce prima oară în târg sau în oraş.

— Să nu-ţi fie frică, Petre.

— Nu mi-e frică, i-a răspuns.

— Aşa. Să fii curajos. Dacă ai curaj, o să ajungi miner bun. Când eşti cu mine să nu-ţi fie teamă niciodată. Eu sunt tatăl tău de-acum. De la mine o să înveţi meserie.

— Tatăl meu, suspină Petre, îndurerat. El e în şut acum. O fi ridicând grinzile în sus şi o fi înjurând de necaz că e singur. Iar Petre nu mai e acolo să pună umărul alături de el, să le salte în sus ca pe nişte jucării. Şade aici şi bea. Chiuia o fi înjurând de necaz. „Prăpastia ta de fecior!" aşa înjură el. Asta era ca o mângâiere pentru Petre. Ghiula râdea după ce înjura şi îi trăgea câte un ghiont: „Mă, ce faci?"

Petre se dădu înapoi un pas şi faţa i se împietri de spaimă; „Mă, ce faci?" Parcă l-ar fi strigat Ghiula. „Beau,

Ghiula-baci. Chefuiesc! Tu munceşte singur, înjură-mă. Nu mai sunt băiatul tău".

Strânse pumnii. Pe cine să lovească acum, pe cine să sfărâme, să-şi verse tot necazul? Îi privi pe cei din cameră şi scrâşni. Cu picioarele pe masă, Florică mormăia ceva] Cântau şi ceilalți, dar cântecul lor se învăluia o dată cu fumul din cameră şi *răzbătea afară* pe fereastră ca un strigăt jalnic, prelung şi tulbure.

Petre răsturnă un scaun din fața lui, îşi puse şapca pe cap şi se îndreptă spre uşă, clătinându-se. Dar uşa era încuiată.

— Dă drumul la uşă! strigă el dintr-o dată tare, atât de tare, încât ceilalți întrerupseră cântecul şi se uitară la el înspăimântați.

Florică se apropie de el, îi puse mâna în piept şi-l trase spre primul scaun. Cămaşa pârâi, dar trupul lui Petre rămase neclintit.

— Dă drumul, n-auzi?!

Vocea îi era răguşită, încât şi el se sperie de ea. Florică se mai repezi o dată la el, furios, dar Petre îl îmbrânci şi acesta se rostogoli ca un butuc la picioarele mesei. Trase apoi de clanța uşii, înjurând şi scrâşnind din dinți. Uşa cedă-şi Petre năvăli afară, de parcă scăpase din celula unei închisori. In curte, aerul rece al nopții îi învălui tâmplele ca o- pânză rece, înviorându-l.

Pe străzile oraşului nu era nimeni. Cât o fi ceasul? se întrebă. Poate unu, poate aproape de ziuă. Dinspre gară țipă o locomotivă, scurt, ca un huhurez speriat. Petre tresări.: Parcă l-ar fi întrebat: „Unde mergi?"

— Unde merg? Nu ştiu…

Părul îi căzuse pe frunte în şuvițe negre. Aproape, se auzea murmurul cunoscut al Jiului. Răcoarea apei îl izbea în față, îi înțepa obrajii, îi intra pe sub cămaşa sfâşiată, învăluindu-l. Coborî în jos, pe mal. Pietrele îi fugeau parcă speriate de sub picioare, şi el se ținea cu greu să nu cadă. Când ajunse jos îşi băgă adânc capul în valuri, înghiți

lacom din apa rece cu gust de cărbune; se scutură cuprins de un fior rece, aruncând la o parte toată amorțeala care-i vâjâise până atunci în creier. In gură simțea praful de cărbune din apă, aşa cum îl simțea în mină când îi intra în fiecare por, prietenos şi catifelat. Trupul îi era fierbinte. Pe sub cămaşă îi curgeau din păr şiroaie de apă care îl gâdilau pe piept şi pe spinare, înfiorându-l.

Fugi în sus pe mal şi ieşi la drum. Mergea repede, alergând, respirând greu. Locomotiva şuieră iarăşi, şi o dată cu şuierul ei în mintea lui se răsuci iar întrebarea: „Unde mergi?" Alerga... Ştia unde merge. Colea sus, pe deal, e o casă cu un salcâm în poartă – casa lui Ghiula.

Petre lovi de câteva ori în poartă cu bocancul, uşor. Nu-i răspunse nimeni. Nici Zorel, câinele mic şi lățos, nu venea să se gudure pe lângă el. Mai bătu încă o dată, lovind furios cu bocancii, apoi cu pumnii amândoi, până se învinețiră de durere. Dar Ghiula-baci nu răspundea.

— Ghiula-baci! Nea Ghiula!

Petre îşi rezemă fruntea de poarta umedă de rouă. Nimeni nu-i răspunde. Nici Ghiula, nici nevastă-sa, nici Zorel, nimeni. La bețivi nimeni nu se uită. Râd de ei, le dau brânci şi trec mai departe. Ghiula o fi stând la geam şi ascultă, îl priveşte, dar nu vrea să-i răspundă. Da, Ghiula e în casă. Nevastă-sa nu e, pentru că ea ar veni repede să-i deschidă. Lui Petre îi venea să plângă de necaz. Să fie oare în casă? Nu se poate.

După câteva clipe se lovi cu palma peste frunte. Îşi adusese aminte că Ghiula e în şut. Cum uitase?

Din curte, Zorel lătră speriat. Se strecură pe sub poartă şi veni la el, mârâind neprietenos. Petre se simți jignit. Nici Zorel, cu care se juca în fiecare zi, nu se mai bucură când îl vede.

— Mă Zorele, e-acasă Ghiula?. Nu-i acasă, aşa-i?

Recunoscându-l, câinele se gudură pe lângă el, sărind în sus, zgâriindu-l cu labele. Petre îl luă în brațe şi îl mângâie pe cap.

— Mă cățelule, mă, tu mă cunoşti pe mine? Eu sunt Petre, aşa-i? Nu veneam eu mereu la voi şi ne jucam prin curte? Veneam când ieşeam din şut. Acum nu mai vin. Eu nu mai sunt Petre.

Câinele schelălăi mulțumit, întinzând capul spre el.

— Da, mă cățelule, înțelegi tu, eu nu mai sunt Petre ăla care-l ştii. Eu sunt dezertor, asta-i. Înțelegi, eu sunt dezertor…

Zorel clipi din ochi, privindu-l ascultător, supus. Petre îl mângâie înduioşat.

— Ghiula-baci e supărat pe mine. A spus să nu mă mai duc în brigada lui. Da' eu mă duc. Mă duc la el. Tu rămâi acasă că e frig.

Petre îl aşează jos, trăgându-l uşor de ureche.

— Hai, fugi acasă!

Cu mâinile în buzunare, Petre plecă înainte spre mină. Se opri în, loc după câțiva paşi, făcând un semn prietenos câinelui, dar acesta plecase în curte.

— Mă duc înapoi la şut, zise, ca şi când alături de el mai mergea cineva. Ghiula-baci e acolo. Grinzile sunt grele… E singur…

Mergea înainte, fără să se mai clatine, cu mâinile vârâte adânc în buzunare, ca omul hotărât să nu se mai întoarcă niciodată de unde a plecat.

Începea să se lumineze de ziuă. Deasupra munților răsărise o purpură uşoară, care tremura sfioasă pe vârful brazilor încărcați de brumă. Oamenii începuseră să iasă din şut. Petre trecea pe lângă ei fără să-i privească, grăbit, cu. Capul aplecat înainte. Când ajunse la poarta minei, cineva îl smuci de mână.

— Unde te duci, mă?

Petre rămase încremenit. In fața lui şedea Ghiula, negru de cărbune, privindu-l sever, încruntat. Petre bâlbâi ceva, dar nu fu în stare să spună nimic. Ghiula porni înainte şi-i făcu semn să-l urmeze. Petre venea în urma lui supus, copleşit de ruşine. Ar fi vrut s-o ia la fugă şi să se ducă în

toată lumea, numai să nu mai dea ochi cu el.

— Ghiula-baci… mormăi el, dar acesta nu-l auzise şi mergea mai departe, călcând repede.

Când ajunseră la poartă, Petre se opri încurcat. Îi era teamă să intre înăuntru. Mai bine să-i spună aici dacă are ceva, să nu mai audă nimeni.

— Ce te-ai oprit? îl întrebă Ghiula, încruntat. Nu mai face pe mironosița.

Intrând în casă, Ghiula începu să se dezbrace. Petre rămase lângă uşă în picioare, neştiind ce să facă.

— Dă-i nişte murături să-i ia greața după beție, îi porunci Ghiula nevestei. Pe urmă fă-i patul să se culce. O să mă răfuiesc eu cu el mai târziu…

GĂINA PORUMBACĂ

Prim-secretarul Comitetului raional de partid a fost anunțat telefonic să se prezinte imediat la regiune pentru o ședință.

Peste câteva minute, „ZIS”-ul raionului de partid trecea cu o viteză neobişnuită pe şoseaua prăfuită, aproape pustie la vremea aceea. Şoferul, foarte vorbăreț de obicei, încât reuşea de multe ori să zdruncine până şi calmul de fier al „tovarăşului prim”, acum tăcea. Căldura îl moleşise şi se căznea să nu dea impresia că moțăie. Conducea atent, gândindu-se dacă e bine sau nu să-l întrebe pe primul secretar ce fel de şedință o fi asta, picată aşa din senin, dar nu îndrăznea.

Primul secretar, un bărbat mărunțel şi slăbuț, cu o privire severă şi inteligentă, se gândea în vremea asta la pachetul cu şuncă şi pâine uitat în birou. In fiecare dimineață nevasta îi punea din obişnuință în buzunarul hainei un pachet cu mâncare. Ştia că de cele mai multe ori întârzie sau uită să vină la masă.

— Mână repede, îl zori el pe şofer. Poate ajungem mai devreme şi avem timp să gustăm ceva la cantină.

Apoi îşi rezemă capul de speteaza canapelei şi încercă să moțăie puțin. Cum însă pe şosea mai erau destule gropi, se trezea adesea cu capul în capota care, spre norocul lui, era de pânză. Ținea totuşi ochii. Închişi şi se căznea să nu se mai gândească la nimic. Şoferul nu micşora viteza nici atunci când trecea prin sate. Ocolea cât putea gropile şi pietrele, făcea virajuri riscante pe lângă şanțuri şi pomi, dar acul cadranului de viteză nu cobora sub 50 de km. Când maşina mai avea de lăsat în urmă câteva case ale ultimului sat din drumul lor, o găină mare, porumbacă, alergată de un cocoş înfuriat, se aruncă buimăcită sub

roţile maşinii. Secretarul tresări speriat şi se uită înapoi prin gemuleţul din spate. Din frumoasa găină porumbacă mai văzu, doar câţiva fulgi amestecaţi cu sânge şi praf. Secretarul strânse pentru o clipă din ochi; când îi deschise, zări în mijlocul şoselei o bătrână cu basmaua în mână. Bătrânica încercă să alerge după maşină, dar îşi dădu seama că e fără folos şi ridică pumnul, plină de furie neputincioasă.

— De ce nu eşti atent? îl mustră prim-secretarul pe şofer. Trebuia sa opreşti ca să-i plătim bătrânei găina.

— Tovarăşe secretar, pe cuvântul meu că nici n-am văzut-o când a intrat sub maşină. A intrat aşa, orbeşte. Ce era să-i fac?

Şoferul vorbise ca omul obişnuit cu asemenea incidente mărunte, pe care de mult nu le mai lua în seamă. După câteva clipe continuă tot el:

— Ehei, dacă aş avea eu toate găinile pe care le-am călcat cu maşina, cred că aş strânge o crescătorie mai mare decât toate gostaturile. Ce să-i faci? Aşa a fost soarta ei. Păcat, că nu o am eu pe frigare, s-o rod aşa, cu oase cu tot…

— Se vede că n-ai încăput niciodată pe mâna vreunei femei pe care-ai lăsat-o fără găină. Te-ar fi lecuit ea…

Şoferul nu răspunse şi tăcu până ajunseră la regiune.

*

* *

Baba Lisaveta s-a culcat devreme, ca de obicei. Încă nu-i trecuse necazul de peste zi şi îngăima, pentru a nu ştiu câta oară, blestemul pe care-l cunoştea de acum tot satul: „Arde-v-ar focul de smintiţi! Treceţi pe drum de parcă v-a trăsnit sfântul Ilie. Să dea dumnezeu să vă stea găina mea în gât pe lumea ailaltă. S-o mâncaţi cu fulgi cu tot!”

După ce s-a uitat cu lacrimi în ochi la găina îngropată în ţărână, bătrâna a plecat să le spună vecinilor nenorocirea care o năpăstuise.

— Ţţţţ, doamne fereşte! P-aia porumbacă ţi-a călcat-o,

tuşă Lisaveto?

— P-aia, fata mamii...

— Outoare găină, tuşă... Păcat de ea să moară sub maşină.

Coana Mândica, nevasta fostului notar, după ce-a aflat vestea cu găina tuşei Lisaveta, a venit la gard şi i-a şoptit grijulie:

— Tuşă, aia a fost maşina de la partid. Vezi să nu te audă cineva să te pârască pe la ei, c-ai păţit-o. Nu-i ocărî aşa faţă de oricine. Plăteşte-le mai bine un acatist la biserică şi-o să-i bată dumnezeu.

Tuşa Lisaveta a adormit cu gândul la soarta bietei găini porumbace. Sâmburele de lumină arunca prin sticla afumată a lămpii o ceaţă albicioasă. In cămăruţa mică, plină de icoane şi ştergare de borangic, mirosea plăcut a gutui şi busuioc. De sub pătucul pe care dormea bătrâna, cârâia în somn o cloşcă pusă pe ouă de rată.

Aproape de miezul nopţii, pe tuşa Lisaveta o treziră nişte ciocănituri uşoare în geam. Două umbre se mişcau pe prispă, vorbind între ele în şoaptă. Bătrâna îşi trase broboada pe cap şi privi cu spaimă, stând în pat pe jumătate ridicată. Cine să fie în puterea nopţii la geamul ei?

— Hei, mătuşă, te-ai culcat? auzi o voce de afară.

Bătrâna crescu lumina lămpii şi deschise. Intrară doi bărbaţi.

— Te culcaşi cam devreme, mătuşică, spuse. Prietenos în loc de bună seara cel care intrase primul, un om mărunţel şi vioi.

— M-am culcat, maică, ce să fac? Nu mai văd după ce se înserează nici să răsucesc o aţă.

— Asta-i rău, mătuşică, îi răspunse el, aşezându-se pe un scaun fără să mai aştepte invitaţia gazdei. De ce nu te duci la un doctor? Să-ţi iei neapărat nişte ochelari. Dacă mergi la o policlinică o să ţi-i dea mai ieftin.

Bătrâna îl asculta surprinsă. Omul ăsta abia a intrat pe

uşă, nici nu ştie cine e şi s-a apucat să vorbească tamnesam despre vederile ei.

— Nu vă supărați, întrebă ea după, ce-i privi lung pe amândoi. Cine sunteți dumneavoastră?

Primul secretar zâmbi puțin privindu-l pe şofer, apoi spuse:

— Noi ți-am omorât azi o găină, mătuşă, şi-am venit să ne ispăşim vina. Eram cam grăbiți să ajungem la o şedință. N-am fost nici noi atenți şi nici găina. Dar cum morților e obiceiul să li se ierte greşelile, toată vina o luăm noi. Uite, şoferul e dânsul. Dacă ai de gând să-i zici ceva, spune-i-o în față, că nu se supără. Blesteme de-astea a mai primit el şi de la alte femei, cu nemiluita.

Bătrâna se intimidă la început.

— Ştiu eu ce să zic? Poate n-ați avut gând rău, nu zic. Da-i păcat de biata găină. Era ouătoare şi mare cât o curcă, oftă ea tristă.

Luă totuşi din mâna primului secretar banii şi, după ce-i înfăşură într-o batistă, îi vârî după icoană, mulțumită. Pe piață nu lua atâta pe o găină. „Sunt oameni cumsecade. Nu trebuia să-i afurisesc”, îşi spuse în sine şi prinse chef de vorbă.

— Am un cocoş blestemat. Toată ziulica aleargă zănatecul după ele. Am să-l priponesc de picior, ca să-l învăț minte. Mai bine pe el să-l fi călcat maşina, că nu-mi părea rău.

— Nu spune aşa. Dacă-ți călcam cocoşul, îți rămâneau găinile văduve, Trebuia pe urmă să porneşti prin sat după cocoş.

— Nu-mi las eu găinile la alt cocoş, clătina bătrâna din cap. Cocoş şi găini ca ale mele nu sunt în tot satul. Nu mi-aş da cocoşul meu nici pe un bulgăr de aur. Când nu-mi ouă vreo găină, îl iau în poală şi-i sucesc gâtul ca o frânghie: „Ia spune-mi, păcătosule, ce mi-ai făcut ieri?”. Dacă nu-mi ouă o găină, într-o zi, să ştii că-i mare lucru. Dă-le focului, dacă n-ar oua, nu m-aş ține toată ziua după

coada lor!

Primul secretar o asculta plin de curiozitate.

— Dacă-ți ouă în fiecare zi, te pomeneşti că le-ai pus ceva farmece, glumi el.

— Ei, farmece, pe naiba!. Doar n-o să le pun descântec pe coadă. Vezi mata, fiecare are meşteşugul lui. Dumneata te pricepi la una, eu la alta. M-au mai întrebat nişte femei că „ce le faci dumneata, tuşă Lisaveta, de-ți umplu cuibarele cu ouă în fiecare zi?". „Am şi eu socotelile mele", le-am zis eu aşa, în doi peri. Nici nu ştii dumneata cât îs de-ale dracului. Toată ziua nu mă scot din găinăreasă. Şi eu de-aia nu mai pot de vorbele lor! Uite-aşa, cum sunt eu,. Găinăreasă, trăiesc. Din munca mea şi nu cer la nimeni de pomană.

Bătrâna avea o privire cruntă şi punga gurii se strânsese. Parcă mai mult în nişte creţuri mărunte şi uniforme. In timp ce vorbea înfigea, închipuind o ameninţare, un deget în poalele lungi ale rochiei. Primul secretar, o prinse prietenos de mână.

— Nici să nu te sinchiseşti de vorbele astea, mătuşă. Munca cinstită nu-i ruşinoasă. Mata trebuie să fii făloasă că ştii să creşti găini cum nu mai au alții. Nici să nu-ți pese de asemenea vorbe.

Bătrâna îl privi pe secretar cu bunătate şi duioşie. Pentru prima oară în viață îi spunea cineva că trebuie să se fălească, să fie mândră de munca ei. „Să-ți dea dumnezeu sănătate – îi ură ea în gând prim-secretarului – că eşti bun la suflet". Ar fi vrut să-l răsplătească cu ceva.

— Dumneata ai găini acasă? îl întrebă ea.

Primul secretar zâmbi.

— Numai câteva. Am o curte cam mică şi nu-i loc pentru ele.

— Nu te supăra, – se rugă sincer bătrâna, – nu vrei să-ți dau câteva ouă pentru o cloşcă? îți spun eu cum să le îngrijeşti ca să scoți, pui frumoşi.

— Uite, ca să nu te refuz, am s-o trimit într-o zi pe

nevastă-mea pe la dumneata. Mi-e să nu sparg ouăle pe drum şi-i mai mare păcatul. Eu pentru o cană de apă aş vrea să-ți fac rugăminte.

Tuşa Lisaveta în loc să-i aducă apă se lovi cu palma peste frunte.

— Proasta de mine, eu m-am luat cu vorba şi poate că dumitale ți-i foame, nu sete. Poate că n-ai mâncat nimic azi. Nu vreți să vă fierb câteva ouă? Mai am şi niţică mămăliguță rămasa de-aseară.

La început, primul secretar protestă:

— Am mâncat la oraş, mătuşică. Nu mi-e foame.

Mai pe urmă i se făcu totuşi poftă de câteva ouă fierte.

— Adică, ai putea să pui câteva. Dar să le faci aşa, mai molcuțe.

Bătrâna încropi repede focul şi puse câteva ouă într-o ulcică de pământ, pe care o aşeză cu grijă pe o vatră, înconjurând-o cu tăciuni. Prim-secretarul îşi aprinse o țigară. Şoferul adormise rezemat cu capul de masă. Se vede că discuția nu-l interesa prea mult şi, poate că fiind şi obosit, se culcase. Nu pricepea de ce prim-secretarul se mai întindea la vorba cu bătrâna. Mâine dimineață o să plece iar pe teren şi n-apucă să se odihnească de loc.

În timp ce trebăluia, bătrâna vorbi mai departe.

— Doamne, că mult mai umblat! şi dumneavoastră pe drumuri. Pe căldură de foc, pe praf, pe ploaie, numai pe drum vă văd. Cum de nu vă e silă de atâta alergătură? Săracele neveste, stau şi vă aşteaptă ca vădanele acasă.

— Ce să-i faci, mătuşă. Sunt atâtea treburi, că nu-ți mai ajunge nici ziua, nici noaptea. Când termini una, trebuie să te apuci de alta. Mai avem încă necazuri destule şi trebuie să scăpăm de ele. Astfel nu putem să ne odihnim cu inima liniştită.

Bătrâna îi puse dinainte ouăle pe care le curățase cu migală. Prim-secretarul încercă să-l scoale pe şofer.

— Ia scoală, şefule! Hai că ți-a ouat găina!

Nu reuşi să scoată de la el decât un mormăit înfundat.

Până la urmă renunță şi începu să mănânce singur, continuând să. Vorbească. Bătrâna îl ascultă cu luare-aminte, ghemuită în mijlocul patului sub o țoală.

— Cred că ți-e greu şi dumitale, tuşă Lisaveta, să stai singurică şi ziua şi noaptea. Nu ți se urăşte câteodată?

— Mi se mai urăşte şi mie. Da' ce să-i fac? N-am pe nimeni în lumea asta, oftă ea. Băiatul mi 1-a-nghițit războiul. Abia-l scosesem la horă. Acuma nicio floare pe mormânt n-are cine să-mi pună. Când mă apucă iarna câte-un junghi, mă simt tare singură şi-i blestem p-ăi care-au făcut războiul. Oare de-acuma o să mai fie război? întreba mătuşa, netezindu-şi cu palma obrazul aspru pe care răsărise un bob de lacrimă.

— Eu cred că n-o să mai fie, tuşă.

— Să dea dumnezeu, că nimeni nu vrea să mai vadă sânge.

Primul secretar. Tăcea stânjenit. Îi părea rău că trezise în sufletul bătrânei amintiri care mai sângerau.

— Lasă, tuşă Lisaveta, trec şi necazurile astea. Numai sănătoasă să fii dumneata.

— Sănătoasă sunt eu. Ochii de m-ar ajuta nițel…

— Ştii ce mă gândesc eu, mătuşă? spuse primul secretar, ridicându-se şi privind pe fereastră. Văd c-a început să se crape de ziuă. Ce-ar fi să mergi cu mine acuma la oraş, la un doctor să-ți dea nişte ochelari? De ce să te chinuieşti atâta? Ce zici?

Bătrâna se uită uimită la el, rămânând încremenită cu mâna întinsă spre lampa care fila.

Ştiu eu ce să zic, răspunse ea după o vreme. Parcă dumneata ai vreme de pierdut cu mine?

— Ei, lasă. Nu te îngriji mata de asta. Ne suim acum în maşină şi când s-o lumina bine suntem în oraş. O să te aducem înapoi tot cu maşina. O să vorbesc eu la policlinică cu doctorii. Dumneata să n-ai grijă. O să te întorci acasă cu nişte ochelari de-o să coşi şi la gherghef. Ia îmbracă-te.

Emoționată, fără să mai poată spune ceva, tuşa Lisaveta

cotrobăi prin fundul unui cufăr şi scoase de acolo rochia pe care o păstra pentru moarte şi o maramă de borangic cusută cu fir din toate culorile. Peste o jumătate de ceas bătrâna păşea prin curte spre maşină, alături de primul secretar. O vecină, plecată cu noaptea-n cap la fântână, o întrebă speriată:

— Unde pleci, tuşă Lisavetă?

— Mă duc la oraş cu nişte treburi, îi răspunse ea calmă, puţin indiferentă.

Vecina plescăi din buze a nedumerire şi trecu repede pârleazul la nevasta notarului.

— Vai de mine, o căină notăreasa pe tuşa Lisaveta. I-am spus eu să nu-i mai ocărască în gura mare. Acum s-a dus pe copcă!

CARNETUL CEL VECHI

Lisandru a fost chemat la raion să-şi ridice carnetul de U.T.M.…

Sub călcătura sa greoaie, zăpada, învârtoşată de gerul care s-a lăsat peste noapte, scârțâie ca o încălțăminte nouă. Peste câmpul întins, undeva în ceață, se zăreşte oraşul. Până acolo e cale destulă de mers – ca de un ceas şi ceva pentru cei mai sprinteni de picior. Împrejur nu-i nici țipenie de om. Albul imaculat al zăpezii e punctat ici-colo de grămezi de gunoi proaspete, încă aburind, aduse de curând pe ogoare. De cerul acoperit ou nori grei, întunecoşi, atârnă presimțirea unei alte ninsori ce va să vină din belşug. La marginea unei fâşii de pădurice, destul de departe de poteca pe care o străbate Lisandru, un iepure zărăncit îşi strepezeşte dinții în coaja unui pui de copac. Lisandru fluieră din degete să-l sperie, dar jivina urecheată se uită la el surprinsă, fără să se clintească, sfidându-l parcă: „Degeaba, eşti prea departe, nu mi-e frică” şi continuă apoi mai departe prânzul. Lisandru îl lăsă în pace. Îşi scoase o țigară cam scuturată din buzunarul pufoaicei şi o aprinse, ascunzând flacăra chibritului în pumn cu o dibăcie de vechi fumător. Merge repede şi şuvița de păr castaniu, care-i cade mereu de sub şapca unsuroasă peste frunte, s-a poleit cu fire argintii de brumă. Simte cum i se scurg pe față şiroaie de sudoare, săpând dâre mici prin stratul de motorină pe care săpunul nu poate să-l biruie câte o campanie întreagă. Lisandru îşi scoase din buzunar o oglindă mică şi crăpată şi, uitându-se în ea, se strâmbă. „Cum dracu’ mă duc eu la raion murdar ca un măscărici? Râd ăia de mine”. Şi apucând un pumn de zăpadă începu să se frece cu el pe față. Secretarul i-a spus că trebuie să se ducă la raion după carnet abia acum

câteva ore şi n-a mai avut vreme să se spele, să se îmbrace ca lumea. Se chinuia în remiză să readucă la viață o bujie prăpădită, când Cocoş, secretarul, îl apucă de mână şi-l smuci spre el.

— De ce nu te-ai dus la raion? Ce-aştepți? Ori nu vrei să mai iei carnetul?

— Păi nu mi-a spus nimeni.

— Cum, nu ți-am spus eu aseară?

— Nu mi-ai spus nimic.

Cocoş se bătu cu palma peste frunte.

— Da, dom'le, am uitat. Eu credeam că ți-am spus. Fugi repede, să-l prinzi pe primul secretar la raion. Până la unu e acolo. Întinde-o aşa.

Lisandru plecă imediat. La uşa remizei se întoarse spre el.

— Măi, nu ştii, mi-l dă tot pe cel vechi?

— Lasă că vezi tu acolo. Fugi mai repede.

...A început să ningă uşor şi frigul parcă s-a mai înmuiat. Lisandru merge repede, aproape fugind, cu capul aplecat, gânditor.

*

* *

Abia se întorsese în stațiune din campania de toamnă, şi secretarul de U.T.M., normatorul Cocoş, l-a chemat la el şi l-a pus să-şi facă autobiografia.

— Păi nu mi-am mai făcut vreo două până acum? a răspuns el, speriat de chinul care-l aştepta. Nu-i plăcea de loc, sau, mai bine zis, nu se pricepea să-şi înşire pe hârtie toată viața – care de altfel nu era prea complicată – toate neamurile, de la Adam şi Eva.

— Nu-i nimic. Mai fă una. Dar să fii sincer, îl avertiză Cocoş, privindu-l cu destul înțeles, puțin cam încruntat.

Lisandru s-a aşezat la masă şi a început să scrie tacticos. Dezobişnuit de un asemenea lucru, i se părea ridicol tocul ciunt şi mic cât o surcea în mâna lui mare şi butucănoasă. Scria încet, bombănind printre dinți fiecare

cuvânt, ca un şcolar ajuns abia la buchiile alfabetului. Când termina o frază se oprea câteva minute şi o admira zâmbind. După ce s-a chinuit aproape două ore, transpirând mai rău ca după o reparaţie generală a K.D.-ului, i-a întins-o secretarului, mulţumit.

— Gata. Am terminat-o. Ori aveţi de gând să mă faceţi vreun director cumva?

— O să vezi tu, i-a răspuns Cocoş destul de sever.

Peste o săptămână s-a făcut şedinţa de U.T.M. Cocoş a luat loc plin de importanţă la masa prezidiului şi, după ce a ciocănit cu creionul în masă şi a trecut o mână peste părul lins şi năclăit cu ulei de nucă, a anunţat ordinea de zi: măsuri organizatorice şi prelucrarea planului de muncă.

— Tovarăşi, – începu el să vorbească la primul punct, – din lipsa noastră de vigilenţă, printre noi, utemiştii, s-a strecurat un fiu de exploatator…

Sala începu să murmure curioasă.

— Care-i ăla? întrebă unul mucalit.

— Tovarăşe, – îl puse secretarul la punct, – disciplina! O să aflaţi imediat. Cum v-am spus, tovarăşi, sarcina noastră este să veghem ca printre noi să nu se strecoare…

Peste vreo zece minute, o voce l-a întrerupt din peroraţie.

— Tovarăşe, vorbeşti de zece minute şi nu ne-ai spus care-i ăla. Spune-l pe nume. Ce-l mai ocoleşti?

— Uite, am să trec la concret dacă vreţi, făcu el concesia, nefiind de fapt convins că introducerea sa politică n-ar fi fost. Necesară pentru pregătirea spiritelor din sală. Duşmanul, tovarăşi, – spuse el răspicat, oprindu-se câteva clipe fâstâcit de liniştea din sală, – e tovarăşul, adică, pardon, acum nu mai e tovarăş, e tractoristul Toader Alexandru.

Toată sala se întoarse uimită spre Lisandru. Acesta nu putu să se stăpânească şi începi! să râdă.

— Ce-i cu Cocoş ăsta? A înnebunit? îl întrebă pe un băiat de lângă el.

— Da, tovarăşi, continuă secretarul, revenindu-şi.

Toader Alexandru, care deşi ne-a făcut impresia că e un utemist bun, de fapt nu e. Şi de ce nu e, tovarăşi? Pentru că taică-su e exploatator. Asta e. Lucrul acesta l-a ascuns până acum fată de organizație. Expre l-am pus de curând să dea o autobiografie. In ea – o am aici de fată – spune că tatăl lui e mijlocaş, că are 6 hectare de pământ, un cazan de țuică, o pereche de boi şi o viţea. Or, tovarăşi, noi avem document de la sfatul popular din comuna lui, prin care se spune că locuitorul Toader Ion, adică tatăl lui. E chiabur. Lucrurile sunt clare. De altfel, el s-a mai manifestat o dată ca duşman, când a vărsat o canistră cu motorină (cu intenție, tovarăşi, băgați de seamă) ca să ne saboteze. Noi, şi aici e vina noastră, n-am ştiut să analizăm politic fapta lui şi n-am luat măsuri. Tovarăşi, comitetul a discutat acest caz şi propune ca Toader Alexandru să fie exclus din U.T.M.

La început nimeni nu îndrăznea să se înscrie la cuvânt. Nu intra în puterea lor de înțelegere că Lisandru, cu care trăiseră şi munciseră împreună atâția ani la un loc, ar putea să fie duşman. Ghinea, un băiat mic şi cam slăbuț, şeful brigăzii a doua, în care lucra şi Lisandru, ridica mâna in semn că vrea să se înscrie la cuvânt şi, în acelaşi timp, fără să mai aştepte încuviințarea secretarului, începu să vorbească, agitându-se.

— Lisandru lucrează de doi ani în brigada mea şi pot să spun că-l cunosc la fel ca pe mine. Eu nu cred că el e împotriva noastră. Eu sunt utemist mai bătrân, tovarăşi. Am aproape 26 de ani, am făcut şi armata, aşa că am învățat să-i cunosc pe oameni. Părerea mea e că un om care-şi depăşeşte de doi ani la rând planul, care n-a avut nicio abatere serioasă, care munceşte bine, nu poate fi duşman (Cocoş se uită la el zâmbind, clătinând din cap – vrând să spună parcă „mă, tovarăşe, habar n-ai tu cum ştie să se prefacă un duşman!"). Pe urmă, chestiunea cu motorina nu trebuie luată în seamă. Asta a fost doar o neglijență de-a lui. De ce să umblăm cu prostii! A uitat

omul canistra deschisă şi-a vărsat-o o javră de câine. Putem să spunem că ăsta înseamnă sabotaj? Eu nu votez pentru excludere.

Vru să se aşeze, dar secretarul îl opri:

— Tovarăşe Ghinea, nu e just ce spui dumneata. Gândeşte-te la faptul că tatăl lui e chiabur şi sângele apă nu se face. Judecă mai adânc, ca un utemist ce eşti.

Ghinea ridică din umeri şi nu mai spuse nimic. Se înscrise apoi la cuvânt Vali, dactilografa. Vorbi foarte aprins, amenințându-l din când în când pe Lisandru cu degetul ca să-i dovedească secretarului, care o criticase sever nu de mult pentru unele acte imorale, că a devenit, combativă şi principială. Concluzia ei era clară: din moment ce e fiu de exploatator, să fie exclus din U.T.M. Discuțiile sunt de prisos.

Secretarul întrebă apoi dacă se mai înscrie cineva la cuvânt. Văzând că tinerii se codesc, sfătuindu-se între ei nedumeriți şi prea puțin convinşi de argumentele secretarului, se ridică în picioare înfuriat şi puse direct la vot excluderea lui Lisandru.

— Tovarăşi, cine e de acord cu excluderea lui din U.T.M.? întrebă el hotărât şi scurt. Cine nu vrea să voteze, răspunde personal – îi avertiză apoi pe cei care şovăiau.

Lisandru se ridică, palid, cu buzele, strânse de mânie şi spuse încet, sugrumat:

— Lasă-mă să spun şi eu ceva.

Cocoş tresări văzându-l atât de palid şi-i spuse cu o. Oarecare îngăduință şi compătimire:

— Poftim. Spune.

Lisandru privi încruntat toată sala şi începu.

— Uite ce e, tovarăşi, eu nu vreau să mă apăr. Vreau numai să vă arăt mai bine ceea ce a spus tovarăşul secretar. Eu n-am mai fost pe acasă de. Un an de zile şi nici nu prea le-am scris. N-am fost certat cu ei, dar nu prea-mi place mie să scriu scrisori. Eu când am fost acasă ultima dată, tata nu era chiabur. Adică nu era trecut. Poate

că l-or fi trecut pe urmă. Se poate şi asta. Da' eu nu ştiu nimic. Acum eu vă spun altceva: ce fel de chiabur poate să fie tata, care are 6 hectare la şase copii şi pe care le-a făcut aşa: două de la mama, două de la tata, unul l-a cumpărat şi unul a rămas de la moşu' Costică după ce-a murit. El n-a avut slugi, n-a pus oameni cu ziua – atunci pentru ce să fie chiabur? Avem un cazan de ţuică rămas de la moşu' Costică, dar zău dacă-i bun de ceva! E ciuruit ca o sită şi nu mai face ţuică în el de vreo trei ani. Eu nu vă spun că sunt sau nu duşman – cum zice tovarăşul secretar. Voi mă cunoaşteţi şi puteţi să mă judecaţi.

Se aşează pe scaun, dar se ridică iarăşi şi spuse repede:

— Hotărâţi voi cum credeţi.

Secretarul luă din nou cuvântul.

— Tovarăşi, Toader ne-a spus aici o serie de probleme. Poate că aşa o fi. El nu pare să fie băiat rău. A fost şi fruntaş. Mie personal mi-a plăcut de el totdeauna. Dar noi avem documentul aici şi nu putem să ţinem între noi un fiu de exploatator. Aşa ne spune statutul. Negru pe alb: fiii de chiaburi n-au ce căuta în organizaţia noastră. Aşa că noi trebuie să votăm, tovarăşi, continuă el mai departe, aplecându-se peste masă. Cine-i pentru excludere?

Cine a votat atunci pentru şi cine contra, Lisandru nu mai ţine minte. In orice caz, majoritatea era cu puţin mai mult de jumătate din numărul membrilor, restul fiind abţineri. După ce a anunţat că prin majoritate de voturi s-a hotărât excluderea sa, Cocoş i-a cerut lui Lisandru să predea carnetul.

— Ce carnet? a întrebat Lisandru, uimit, de parcă abia atunci aflase despre ce-i vorba.

— Dă carnetul, tovarăşe! Eşti exclus!

Lisandru se ridică în picioare şi privi speriat împrejur, cu ochii rătăciţi şi tulburi, plini de nelinişte. Se retrase spre uşă cu spatele înainte, fixând sala încruntat, deznădăjduit.

— Nu dau niciun carnet!

Secretarul se ridică de la masă şi porni spre el, speriat,

chemând şi pe ceilalţi. Se mai ridicară câţiva şi veniră în urma lui, şovăind. Lisandru îl lăsă să se apropie la câţiva metri de el, apoi luă un scaun şi-l ridică ameninţător deasupra capului, gata să lovească.

— Dacă încercaţi să mi-l luaţi cu forţa, e nenorocire.

Câteva minute s-au privit încremeniţi, fără să se clintească. Cocoş rămăsese cu mina întinsă spre el, speriat de privirea lui cruntă. Lisandru privi spre ceilalţi cerând parcă ajutorul lor şi abia atunci îşi dădu seama că a făcut o prostie, că într-adevăr acum oamenii îl cred duşman. Lăsă scaunul jos, ruşinat, şi ieşi pe uşă tăcut, cu paşi mari şi grei. Când ajunse în curte, cineva îl trase de mânecă.

— Ce-i, mă, cu tine?

Lisandru îl împinse cu cotul fără să-l privească şi plecă mai departe pe câmp.

Timp de o săptămână n-a vorbit cu nimeni. Muncea câte, optsprezece ore pe zi, iar restul timpului dormea pe un polog de fân, acoperit cu bluza. Uneori se' ducea singur în sat, îşi cumpăra câte o sticlă cu ţuică şi bea singur, îngropat în câte un porcoi de fân mirositor. Până seara târziu, băieţii îl auzeau oftând şi mormăind singur.

Ghinea se ducea uneori la el şi-l scutura de umeri, privindu-l în ochi.

— Mă Lisandre, prost mai eşti, mă! N-ai nicio fărâmă de minte.

Dar văzând că Lisandru tot nu scoate nicio vorbă, îl lăsa în. Plata domnului şi pleca. Altă dată, într-o seară, Ghinea a venit pe furiş prin spatele pologului şi s-a uitat la el. Lisandru scormonea ceva în pământ. Ghinea sări lângă el şi-l apucă de piept.

— Mă, tu ai înnebunit? Te-ai scrântit la cap? De ce îngropi carnetul? Crezi că ţi-l ia cineva cu forţa?

Lisandru s-a înroşit, a bâiguit ceva neînţeles şi a plecat, ascunzând în sân carnetul înfăşurat într-o bucată de pânză groasă.

Într-o zi a venit la el un activist al raionului U.T.M.

Lisandru l-a privit trist, încercând să-i zâmbească.

— De ce nu te duci să dormi la vagon? l-a întrebat activistul, aşezându-se lângă el. Şi de ce-ai slăbit aşa?

Lisandru zgândărea cu degetul un bolovan reavăn de pământ.

— Nu ştiu, răspunse el fără chef.

Activistul, un băiat înalt, blond şi destul de tânăr, îl privi câteva clipe cercetându-l atent, apoi îl întrebă sever:

— Ia spune-mi, de ce nu vrei să dai carnetul?

— Aşa. Nu vreau. De ce m-au exclus de pomană? Eu sunt duşman?

— Bine, bine, n-oi fi tu, dar trebuie să te supui hotărârii adunării generale. Nu crezi că eşti cam anarhist?

— Oi fi.

Apoi Lisandru tăcu câteva minute, urmărind absent un stol de prigorii care trecea pe deasupra lor.

— O să mă duc pe-acasă, continuă el ca pentru sine, cu glasul tremurând de durere. Dacă e adevărat că tata e trecut la chiaburi, o să vin pe la raion…

Apoi se ridică în picioare, arătând astfel că a terminat discuţia şi-i întinse mâna.

— Mă duc. N-am oprit tractorul şi se consumă motorina degeaba.

Un vânt uşor, blând, unduia în zare valurile grele de zăpuşeală şi de sub brazdele tractorului se ridicau în sus nori de praf. Activistul îl. Urmări pe Lisandru până se pierdu cu tractorul în spatele unei plantaţii de salcâmi.

Duminica următoare Lisandru s-a dus acasă.. Era hotărât să meargă la sfat să stea de vorbă cu preşedintele, să se ia de gât cu toată lumea pentru dreptatea lui. Tot timpul cât a mers pe drum, aproape o jumătate de zi, a bombănit în sine, închipuindu-şi cearta cu preşedintele sfatului.

— Vasăzică tata-i chiabur, hai? De ce-i chiabur, tovarăşe? Pe cine-a exploatat el în viaţa lui? Ia spune-mi?

Lisandru era o fire de om retras, cam molatic, şi numai

rareori, când se înfuria, se certa cu cineva, dar şi atunci tot el căuta împăcarea până la urmă. Acum era însă hotărât să nu dea un pas înapoi cu niciun chip.

Când ajunse acasă, nu găsi decât un frate mai mic. Ceilalți erau plecați, unii la biserică, alții la târg. După ce se plimbă prin toată casa tăcut şi încruntat, căutând parcă ceva, Lisandru îşi descusu fratele ca să afle de unde a pornit povestea cu chiaburia.

— Cine ne-a făcut nouă binele ăsta, mă Filică?

— Nea Stanciu, agentul agricol. N-a vrut tata să-i dea odată un deca de vin şi ne-a spus de-atunci că ne arde.

Lisandru n-a stat să mai afle altceva şi plecă spre sfat, pornit pe gâlceavă. Nu-l găsi pe preşedinte acolo şi se duse să-l caute acasă. Cum intră pe uşă, îi întinse mâna şi spuse:

— Am ceva de discutat cu dumneata.

Acesta, bănuind ce-o să se întâmple, zâmbi încurcat.

— Stai mai întâi jos şi te linişteşte puțin.

— Nu. Nu stau de loc. Am venit să te întreb numai un lucru: dumneata ce crezi, tata merită să fie chiabur?

— Uite ce e, – îi răspunse preşedintele liniştit, – nu l-am băgat eu de capul meu acolo unde e. Şi-au mai dat şi alții cu părerea.

— Măi tovarăşe, începu să strige Lisandru, ieşindu-şi din fire. Sunteți nişte momâi aici! Habar n-aveți de politică! Mâncați banii statului de pomană!

Preşedintele, obişnuit pesemne cu asemenea incidente, îl ascultă zâmbind.

— Da' de ce te omori tu aşa pentru taică-tu? Doar tu nu mai stai la el?

— Mă omor, pentru că mie mi-a luat carnetul de U.T.M., pentru asta. De-aia mă omor. Şi n-o să scăpați de mine nici în gaură de şarpe.

— Măi Lisandre, ia hai să vorbim noi ca oamenii. Nu zice nimeni că nu s-au făcut şi greşeli. Aşteaptă nițel, c-o să se ia lucrurile la mână din nou. Ai nițică răbdare.

— N-am mici o răbdare. Lasă că vă aranjez eu! Spune-i agentului agricol să se ferească de mine că-i nenorocire.

Şi ieşi pe uşă fără să mai zică nimic. Trecu pe acasă, dar nu stătu decât puțin şi plecă mai cătrănit decât venise.

S-a dus direct la raion şi a cerut să vorbească cu prim-secretarul.

— Ştiți situația mea, tovarăşe prim-secretar.

— Da, o ştiu, îi răspunse acesta după ce îl pofti să ia loc. Noi o să cercetăm cazul şi-o să hotărâm ce facem. Fii liniştit.

— Am fost şi eu pe-acasă. Tata e trecut la chiaburi, dar pe nedrept. Din cauza cazanului. Se avea rău cu agentul agricol mai de mult şi el i-a făcut asta. Dar nu e chiabur. Vorbea înfrigurat, bâlbâindu-se, privindu-l pe prim-secretar în ochi. Asta o ştie tot satul. Eu…

Şi îşi scoase încet carnetul din buzunar, vru să i-l dea prim-secretarului, dar îl băgă înapoi şi începu să vorbească mai departe.

— Eu, tovarăşe prim, carnetul încă nu vi-l dau. Îl mai țin la mine. Trebuie să merg la Bucureşti neapărat. Dacă şi-acolo îmi spun că nu-l merit atunci le dau carnetul. La altcineva nu-l dau nici mort.

Au trecut câteva luni şi Lisandru aştepta să se împuțineze treaba ca să poată pleca la Bucureşti să-şi ceară dreptatea. Uneori uita că nu mai e utemist şi, când se anunța câte o şedință, se ducea în sală. Acolo îşi aducea însă aminte că el nu mai are ce căuta la un loc cu ceilalți şi ieşea afară ruşinat. Apoi o noapte întreagă se zvârcolea sub aşternut, cu lacrimile în ochi. Vasăzică el nu mai poate fi într-un rând cu ceilalți, în el nu mai poate avea nimeni încredere. Dacă e exclus, înseamnă că e un om de nimic. Adică el, el, Lisandru, e un om de nimic. Nici în şedință nu mai poate intra. Poate că acum cineva l-o fi criticând pe Ghinea, pe şeful lui, şi Lisandru nu mai e acolo ca să spună la sfârşit, după ce termină toți de vorbit, tare şi răspicat:

— Măi tovarăşi, nu trebuie să lovim în om cu ciomagul. Ghinea e băiat muncitor. Pentru brigadă e-n stare să treacă şi prin foc şi prin apă. Luaţi-l mai uşurel. Dar oricum, bine i-aţi făcut că l-aţi scuturat niţel. Trebuia şi asta...

Cocoş, aşa cum e el, cu capul cam între urechi, venea câteodată pe la el să-i arate planul de muncă.

— Ia vezi, mă Lisandre, şi tu planul ăsta. Poate-ţi vine-n cap şi ţie vreo propunere mai sănătoasă.

Lisandru lua planul, îl răsfoia grav, plin de sine, bucuros că i se cere şi lui părerea într-o asemenea chestiune importantă şi la urmă scria pe hârtie ce avea de spus.

Acum nimeni nu venea să-l mai întrebe nimic. Parcă nici n-ar mai fi printre ei.

Într-o zi, spre sfârşitul toamnei, Lisandru plecă la Bucureşti. Când ajunse în Gara de Nord stătu puţin pe gloduri: Unde să meargă? La Comitetul Central U.T.M., sau la tovarăşul Gheorghiu-Dej? La început crezu că-i mai bine să meargă la tovarăşul Dej, să se lămurească dintr-o dată situaţia: e sau nu e duşman? Totuşi, până la urmă, – se gândi că nu e bine să treacă peste Comitetul Central. Dacă tovarăşul Dej îl întreabă: „Dar pe la altcineva ăi mai fost?" El ce să spună? „Da, am fost pe la sfat şi acuma am venit la dumneavoastră..." Aşa că e mai bine să meargă la Comitetul Central. La intrare se ciorovăi o jumătate de oră cu portarul, pentru că acesta vru să ştie cu orice chip în ce problemă a venit şi cu cine vrea să stea de vorbă. Lisandru refuză însă cu încăpăţânare să-i spună.

— Am o problemă importantă, tovarăşe. De pomană nu mă duc. Dă-mi un bilet să merg la tovarăşul prim-secretar.

— Nu-i aici. Vine mai târziu. La un tovarăş secretar nu vrei să mergi?

— Nu. Îl aştept pe tovarăşul prim.

Lisandru aşteptă câteva ceasuri, fumând ţigară după ţigară, până fu primit înăuntru. Când intră în birou se fâstâci cumplit şi-l lăsă pe primul secretar cu mâna întinsă

câteva minute. Când observă aceasta, îşi pierdu şi mai rău firea. Dar, după ce discutară puțin despre stațiune, despre viața băieților din brigada lui, îşi reveni şi-i poveşti toate necazurile lui din fir a păr. La urmă spuse hotărât, lovind uşor cu tamponul în birou:

— Mie dacă nu mi se face dreptate, merg la tovarăşul Dej.

Prim-secretarul îl mustră la început c-a fost nedisciplinat şi n-a vrut să dea carnetul, şi-i făgădui c-o să-i limpezească situația în cel mai scurt timp.

— Când ajungi la stațiune să te duci imediat şi să predai carnetul la raion, îi spuse prim-secretarul la despărțire.

— N-ar fi bine să vi-l dau dumneavoastră? întrebă Lisandru.

— Nu. Te duci să-l dai la raion.

— Bine. Am să-l dau.

— Aşa. Şi acum, du-te la stațiune. Am să-ți scriu eu când s-o rezolva situația.

Lisandru s-a întors în stațiune fără să spună nimănui nimic. Ghinea l-a întrebat intr-o zi:

— Unde-ai umblat zilele astea?

— Treaba mea. O să vezi tu.

Peste câteva săptămâni a primit o scrisoare. Era pe câmp. Ara lângă o pădure, chinuindu-se să se strecoare printre tăpşanii care ieşiseră pe ogor. După ce a citit scrisoarea a fugit ca un disperat spre sat, a pus-o în alt plic şi a trimis-o la stațiune pe adresa secretarului. Lângă ea a pus o hârtiuță, mică, ruptă dintr-un colț de ziar, pe care scrisese încâlcit. „Tov. Cocoş, îți trimit această scrisoare, pentru ca să vezi şi tu că am avut dreptate. Lisandru”.

Peste câteva zile s-a întors la stațiune din campanie. A doua zi a avut loc o şedință de U.T.M. şi Lisandru a venit în sală şi s-a aşezat calm pe locul lui obişnuit de lângă fereastră, deşi toți se uitau la el cam nedumeriți. Nici secretarul n-a îndrăznit să-i spună ceva, făcându-se că nu-l observă. Lisandru s-a simțit dator să le şoptească

vecinilor:

— O să primesc carnetul înapoi peste câteva zile. Nu vă spuneam eu…

Şi mândru, umflându-şi pieptul, scoase scrisoarea, despăturind-o uşor, ca pe un lucru de mare preț şi-o întinse celor. De lângă el, rugându-i să umble cu ea cu multă grijă.

— Citiți şi voi, adăugă el pe un ton indiferent.

Azi, Lisandru a fost chemat la raion să-şi ridice carnetul. Mai are nițel şi ajunge. După ce coteşte de pe străduța asta strimtă şi cam noroioasă, dă în bulevardul gării şi peste un minut ajunge la raion. Mai înainte, căută însă un debit să-şi cumpere ceva țigări, pentru că se temea să nu aştepte ca de obicei până o să-l primească prim-secretarul. Portarul îl cunoştea din ziua când adusese carnetul şi-l salută de cum intră pe poartă.

— Ai întârziat, feciorule. S-a dus tovarăşul prim-secretar. Azi e duminică şi s-a dus şi omul acasă. De ce-ai venit aşa târziu?

Lisandru nu-i mai răspunse nimic. Se plimbă pe lângă ghereta portarului, nervos şi îngândurat. Ce dracu' să facă? Să plece înapoi?

— Ascultă, bătrâne, unde şade dânsul?

— Pe Unirii, da' numărul nu-l ştiu.

— Las' că-l găsesc eu. Mă duc să-l caut, înțelegi, nu l-aş deranja, dar nu pot să mai aştept. Dacă vine cumva în urma mea, spune-i că a venit Lisandru, ăla cu carnetul, ştie dânsul. Roagă-l să mă aştepte. Şi să aibă carnetul la îndemână. Dar tot pe ăla vechi, auzi?

NECAZURI ŞI BUCURII

Zici să nu-ți vie dracii câteodată şi să nu urli ca un nebun! Ah, doamne! îmi plesneşte capul de necaz. Altul în locul meu şi-ar fi luat câmpii. Mă mir şi eu cum de-am mai rămas în toate minţile. De cinci zile încheiate mă tolănesc la soare ca un câine şi oftez de dimineaţa până seara, de parcă mi s-ar fi întâmplat cine ştie ce nenorocire. Închipuiți-vă în ce hal sunt: toți tractorişti au plecat pe câmp, numai eu stau singur în staţiune ca o bufniţă. Tractorul meu tânjeşte într-un colţ de curte, iar eu stau la umbra lui şi oftez. Nimeni, nimeni nu mai e pe-aici. Numai eu şi nea Petre, magazionerul. Ceilalți au plecat. Nici pe director nu l-am mai văzut de vreo trei zile. Pe mine m-au lăsat ca pe un prost, ca pe o zdreanţă bună de aruncat la gunoi. Dar ce sunt eu de vină? Ce s-a putut, am făcut la tractor. L-am curăţat, l-am desfăcut, l-am vopsit, de parcă acuma a ieşit din fabrică. Altceva ce să-i mai fac? Să-l îmbrac cu aur? Aş face şi asta, dacă aş şti că o să meargă. Dar poți să-l pici şi cu ceară şi fără rulmenți tot nu se mişcă din loc. Asta-i buba lui: rulmenții. Când cade din motor câte o picătură de apă sau motorină, mi se pare că plânge şi el ca o vietate cu suflet şi cu inimă. Ce să-ți fac, mă băiatule? Plâng şi eu de mila ta şi a mea. Nu sunt rulmenți, asta e. Pentru toate tractoarele au fost, dar când am ajuns şi eu la rând s-au terminat. Aşa sunt eu prost întotdeauna. Toți şi-au băgat nasul prin magazie, au ales tot ce-a fost, şi pe Vasile lasă-l, că el e mic şi prost şi poate să mai aştepte în staţiune până vine stocul celălalt. Şi acum aştept aici până merge adresa la minister, până se aprobă, până sosesc rulmenții. Ehei, tamjă mare. Până ajunge adresa la dumnezeu, mă mănâncă pe mine fript toți sfinţişorii. Directorul m-a mângâiat el pe obraz şi mi-a zis:

„Lasă, mă puiule, că nu rămâi tu fără rulmenți”, dar asta nu mă încălzeşte. Ah, să dau eu ochi o dată cu ăia de la minister, că le-aş spune: „Măi tovarăşilor, ia staţi şi voi lungiți cinci zile lângă un tractor care n-are rulmenți, să vedem, vă convine?! Ce dracu’ vă moşiți atâta până trimiteți nişte rulmenți!”

Ce zi frumoasă! A început să răsară iarba. Chiar sub tractorul meu au ieşit câteva fire, răzbătând îndrăznețe prin stratul negru de motorină. Nici iarba nu mai poate aştepta. Simt cum îmi umple-pieptul un miros proaspăt de câmp, de pământ dezmorțit, de zarzări care înmuguresc. Mi-e dor de câmp, de pământ, de zarzări, de toate. Ce grozav e să te bată vântul de primăvară pe câmp, să-ți şuiere în urechi aşa cum fluieră flăcăii seara pe la porțile fetelor!

Şi eu stau aici, în staţiune, şi zac. Asta e primul an când sunt tractorist, când am şi eu un tractor pe seama mea. Şi ca dracu’, am început de-acuma să calc în gropi. Spuneți şi voi, să nu-ți vină să mori de necaz?

*

* *

Uraaa! Gata. Ani plecat. M-am suit pe tractor, am băgat într-a patra şi... la revedere, fraților! Să ne vedem la toamnă! Dați-vă la o parte din faţa mea, că-mi vine să vă pup pe toți. De bucurie. Şi pe fata asta cu pistrui pe obraji aş săruta-o o dată. Ce zici, scumpo?

Ia uitați-vă cum mai merge K.D.-ul meu! Ca un mânz. Trag nişte viraje pe la colțuri, de parcă m-aş învârti în călcâie. Peste 4-5 ore sunt pe câmp. M-or fi aşteptând oamenii, săracii, s-or fi văitând: ce-o fi, dom’le, cu Vasile de nu mai vine? Ehe, m-ar fi aşteptat ei mult şi bine dacă nu eram eu băiat deştept. Toată lumea s-a mirat: „Cum dracu’ de-ai găsit rulmenți, mă Vasile? I-ai fabricat tu?”. „Ce vă priveşte? Treaba mea. Astea-s afacerile mele. N-am bolit destul? Acum gata – i-am dat drumul.”

Nu ştie nimeni cum am făcut rost de rulmenți. Ehe, cu

mare diplomaţie am reuşit. Mă plimbam ieri seară prin parc, aşa, telelei, fără niciun rost. N-aveam chef de nimic. M-am aşezat pe o bancă, mi-am aprins o ţigară (închipuiţi-vă, la 17 ani am început să fumez din cauza necazurilor) şi am început să mă gândesc. În mintea mea zuruiau numai rulmenţi, îi auzeam cum scrâşnesc, cum se învârtesc, şi capul era gata, gata să-mi crape ca un bostan. Am venit repede la dormitor şi m-am culcat. Pe la miezul nopţii am sărit din pat, drept în mijlocul camerei. M-am îmbrăcat în doi timpi şi trei mişcări şi am alergat la gară, îmi venise în minte o idee grozavă: să mă duc pe la S.M.T. vecine şi să-i întreb dacă n-au ceva rulmenţi care le-au rămas şi să mi-i dea cu împrumut. Chiar dacă sunt mai uzaţi, numai să meargă. Mă duc mai întâi la Miercurea. Acolo am făcut practică şi mai cunosc pe câte cineva. O-ntrebare nu strică.

M-am suit în tren şi a doua zi în zori eram acolo. Era o dimineaţă grozavă. Răcoare, linişte, miros de flori. Atunci să fi fost eu pe tractor…

În drum spre S.M.T. mi-am făcut un plan de acţiune.. Merg mai întâi la magazioner, la moş Costică, să aflu dacă au rulmenţi. Dacă sunt, merg pe urmă la director. Ei, dar dacă inimă-acră ăla de moş Costică mă dă frumos pe uşă afară şi nu-mi spune nimic? N-am făcut nicio afacere în cazul ăsta. Dar lasă că am eu o doctorie pentru el.

Şi am intrat frumuşel într-o „Alimentară” şi am cumpărat o sticluţă cu ţuică. Cu asta îl lecuiesc precis de acreală.

— L-am găsit pe bătrân măturând prin faţa magaziei.

— Să trăieşti, moş Costică!

Moş Costică s-a proptit ţeapăn în mătură şi m-a privit lung pe sub sprâncene, cu o mutră posomorită, de parcă voia să mă înghită şi mai mult nimic. Cred că şi-a închipuit că sunt vreun tractorist de-al lor, care a venit înapoi de pe câmp.

— Ce, ori nu mă mai cunoşti, moş Costică? Eu sunt Vasile, bre. Nu ştii, am făcut practică aici acum un an,

când eram elev.

Bătrânul m-a recunoscut şi m-am pus cu el la taifas.

— Cum o mai duci, moş Costică? Văd că te ţii mai zdravăn decât mine.

— Mă ţin şi eu cât oi putea. Pe urmă…

— Nu ştiu de ce, dar mi-era dor al dracului de Miercurea, zic eu. Aici am pus şi eu mina prima oară pe tractor. Moş Costică, n-o să uit toată viaţa şi am să povestesc şi la copiii mei despre seara aia, ştii mata, când am stat de vorbă amândoi. Mă-njurase mecanicul şi eu voiam să plec acasă. Matale m-ai luat deoparte şi m-ai dăscălit până mi-au venit minţile la cap. Pentru asta n-o să te uit niciodată…

Şi atunci am scos sticluţa din buzunar şi am întins-o spre el.

— Ia, moş Costică, şi mata un gât.

— Nu, că sunt în servici, zise el.

— Lasă, bre, că nu-ţi taie nimeni capul pentru asta. Nu ne vede nimeni.

După ce a tras un gât zdravăn şi a plescăit din buze, intrarăm iarăşi în vorbă.

— Să ştii că-mi aduc aminte de seara aia, a zis el. Da' câţi n-au venit la mine să se spovedească… Eu am ţinut la toţi băieţii, ca la copiii mei,

— E adevărat, moş Costică. Iacă şi eu, de câteva zile am un necaz de mă usuc pe picioare. Măi, mi-am zis eu, la cine să mă duc să mă sfătuiască? Şi mi-am adus aminte de dumneata. Da' de ce nu mai guşti oleacă?

— E bună ţuiculiţa. De unde-o ai?

— Ei, – am făcut eu pe grozavul, – e din producţie proprie. O am de-acasă.

— Aha. De-aia e aşa aromată.

— Sigur că da. Ce te joci!

Şi i-am spus pe urmă toată tărăşenia cu rulmenţii.

— Da, moş Costică. Asta e povestea. Acu spune şi mata, să nu mori de necaz când pe o vreme ca asta boleşti lângă

tractor? Fir-ar ai dracului de rulmenți! Ia spune-mi, – l-am întrebat în şoaptă, – dumneavoastră nu v-au mai rămas câțiva de rezervă? Noi, vechi, de care-ori fi. Zău, dacă aveți, spune-mi, moş Costică. Gândeşte-te că-mi faci cel mai mare bine din lumea asta.

Bătrânul s-a dat mai aproape de mine, s-a uitat în jur să vadă dacă nu ascultă cineva şi mi-a spus la ureche.

— Avem. Da să nu sufli la nimeni că ți-am spus eu.

— Nici vorbă.

Da. Aveau rulmenți. Aveau vreo 6 şi erau noi-nouți. M-a lăsat chiar să-i văd, să-i iau în mână şi să-i pipăi. Îmi venea s-o iau la fugă cu ei. Nu mă mai prindea el, moşul, nici călare. Dar n-am făcut asta. M-am dus imediat la director. Ştiam eu că e om al dracului, zgârcit foc, dar aveam de gând să nu mă las de capul lui nici mort. Când am intrat în biroul lui, m-a întrebat de la uşă ce vreau. Eu i-am întins mâna liniştit, m-am aşezat pe un scaun şi am început. Tovarăşe director, aşa şi aşa, uite care-i chestiunea. L-am rugat frumos, dacă vrea făceam şi mătănii în fața lui. Când a aflat că ştiu de rulmenții lor, era să mă strângă de gât. De unde am aflat? Ce, ei n-au nevoie? Dacă se strică un tractor? M-a făcut şi spion până la urmă.

Am ieşit cu coada între picioare. Al dracului om! Ei, dar lasă, nenicule, că nici Vasile nu e prost. Te lucrează el aşa cum ştie, şi dacă nu ți-o place, să nu-i dai niciun ban. Te-aranjez eu.

Şi am plecat frumuşel la raionul de partid. Să vedem acum care pe care.

I-am spus celui de la „informații” că vreau să merg direct la tovarăşul prim-secretar.

— Ai vreo delegație? m-a întrebat el..

— De unde să am delegație? N-am nimic. Ce, numai cu delegație se poate merge la partid?

Mi-a spus să aştept că e într-o şedință. Nu ştiu de ce, dar eram sigur că aşa o să-mi răspundă. Toți portarii spun

despre şefii lor că sunt în şedinţă. Au ei năravul ăsta, şi pace.

Aştept eu o oră, aştept două şi începe să mă râcâie ceva pe dinăuntru.

— Tovarăşe...

— Nimic, mi-a retezat vorba. Aşteaptă.

— Bine. Aştept.

Până la urmă văd că mă înghioldeşte cu cotul şi-mi arată un om înalt, îmbrăcat cu un raglan gri.

— Uite, dânsul e tovarăşul prim. Dar pleacă pe teren. Nu cred că are timp să discute acum..

M-am dus repede la el. Tocmai se urca în maşină.

— Tovarăşe prim-secretar, am de discutat cu dumneavoastră o chestiune foarte importantă şi urgentă.

Şi m-am urcat lângă el în maşină. Deşteptul de şofer n-a băgat de seamă şi i-a dat viteză. I-am spus toată tărăşenia. L-am făcut pe directorul de la Miercurea cum mi-a venit la gură: zgârcit, cărpănos, om fără suflet. Numai duşman nu l-am făcut. Bun om prim-secretarul. Pâinea lui dumnezeu. Mi-a dat dreptate. Tractorul meu nu trebuie să stea în staţiune. Până acum ar fi putut să are zeci de hantri de pământ.

Când am ajuns în prima comună, am mers la sfat şi... ţârrr telefonul la S.M.T. miercurea.

— Tovarăşe director, eu cred că e bine să-i împrumuţi tovarăşului Vasile de la Buruieni patru rulmenţi. Când vin ai lor, îi primiţi înapoi.

Îmi venea să-l sărut de bucurie. Aş fi vrut să-l cinstesc şi pe el cu o ţuică (mai rămăsese nitică în sticlă), dar mi-a fost ruşine. Să nu creadă pe urmă cine ştie ce despre mine. Închipuiţi-vă ce om e! N-a vrut să mă lase să plec pe jos înapoi. Mi-a dat maşina lui de m-a dus până la Miercurea. Am venit ca vântul. Grozav! Să mergi cu maşina prim-secretarului de partid, ce te joci! N-o să-l uit toată viaţa. Când am ajuns la S.M.T. şi m-a văzut coborând ţanţoş din maşină (bineînţeles după ce am dat mâna cu şoferul ca un

ştab), pe director l-au apucat amețelile. O fi crezut că între timp am ajuns cel puțin ministru. In două minute aveam rulmenții în mână. Am întins-o acasă cu cea mai mare viteză. Toată noaptea am lucrat şi acum tractorul merge ca un armăsar ciupit de strechie. Auzi cum mai bate motorul! Ca o inimă de om. Peste o oră sunt pe câmp. Am un chef grozav să cânt. Poate să creadă lumea că sunt beat. N-are decât!

„Foaie verde trei zambile,
Ai şi tu rulmenți, Vasile”

Bravo, mie! Am început să compun şi cântece. Ce să-i faci? Aşa-i viața! Ai şi necazuri şi bucurii...

---- Sfârşit ----

Lei 1